

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КРАВЕЦЬ АНАСТАСІЯ РУСЛАНІВНА

Допускається до захисту:

завідувач кафедри політології

та державного управління

д.політ.н., професор

_____ Чальцева О.М.

« _____ » _____ 20__ р.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ
СПІВПРАЦІ У ЦАРИНІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)**

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікаційна робота

Науковий керівник:

Іваницька О.П., кафедра політології та

та державного управління

д.і.н., професор

Оцінка: _____ / _____ / _____

(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____ (підпис) _____

Вінниця 2025

АНОТАЦІЯ

Кравець А. Р. Адміністративно-правове забезпечення міжнародної співпраці у царині антикорупційної діяльності (на прикладі України)- Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

Сфера протидії корупції як в Україні, так і в інших державах, які перебувають у стані значних трансформацій, зазнає певних реформ та модернізації. Перед Україною постає необхідність удосконалення адміністративно-правових механізмів боротьби з корупцією з урахуванням всіх сучасних внутрішньополітичних змін та глобальних антикорупційних тенденцій. Розширення міжнародної взаємодії, виконання вимог міжнародних організацій та імплементація світових стандартів обумовлюють потребу у формуванні не тільки узгодженої та прозорої, а й дієвої системи міжнародної антикорупційної співпраці.

Кваліфікаційна робота присвячена темі комплексного аналізу адміністративно-правового забезпечення міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції. Щоб досягти поставленої мети, в теоретичному розділі розглянуто теоретичні та правові засади міжнародної антикорупційної співпраці України, а саме: основні міжнародні антикорупційні інструменти та стандарти, загальні принципи міжнародної взаємодії, роль міжнародних документів у формуванні української антикорупційної політики. В практичній частині роботи здійснено поглиблений аналіз нормативно-правової бази України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії та інституційних механізмів взаємодії: діяльність НАБУ, НАЗК, САП, МЗС, Мін'юсту у сфері виконання міжнародних зобов'язань, а також детально розглядається зарубіжний досвід країн та пропозиції удосконалення та оптимізації роботи антикорупційних органів.

Результат дослідження показав, що попри наявність розвиненої нормативно-правової бази та створення спеціалізованих органів, ефективність міжнародної взаємодії стримується фрагментарністю правового регулювання, недостатньою координацією між органами влади та неповним виконанням рекомендацій GRECO, OECD і вимог Конвенції ООН проти корупції, і в свою чергу дозволив сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення законодавства, цифровізації та оптимізації роботи НАБУ, НАЗК, САП і підвищення інституційної спроможності України у сфері антикорупційної співпраці.

Наукова новизна включає в себе формування авторських пропозицій щодо підсилення нормативно-правових та інституційних механізмів міжнародної антикорупційної взаємодії України.

Ключові слова: антикорупційна співпраця; адміністративно-правове забезпечення; антикорупційна політика України; нормативно-правова база; міжнародні стандарти; запобігання корупції.

Бібліограф.: 69 найм.

ABSTRACT

Kravets Anastasia. Administrative and Legal Support of International Cooperation in the Field of Anti-Corruption Activities (on the Example of Ukraine).

Qualification work for the degree of Master's Degree in speciality 0413 Management and administration. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025.

The field of combating corruption, both in Ukraine and in other states undergoing significant transformations, is experiencing a series of reforms and modernization. Ukraine faces the need to improve administrative and legal mechanisms for combating corruption, taking into account current domestic political changes and global anti-corruption trends. The expansion of international

cooperation, compliance with the requirements of international organizations, and the implementation of global standards necessitate the development of a coordinated, transparent, and effective system of international anti-corruption cooperation.

The qualification thesis is devoted to a comprehensive analysis of the administrative and legal support for Ukraine's international cooperation in the field of combating corruption. To achieve this goal, the theoretical section examines the theoretical and legal foundations of Ukraine's international anti-corruption cooperation, including key international anti-corruption instruments and standards, general principles of international interaction, and the role of international documents in shaping Ukraine's anti-corruption policy. The practical section provides an in-depth analysis of Ukraine's regulatory framework in the field of international anti-corruption interaction and institutional cooperation mechanisms, including the activities of NABU, NACP, SAPO, the Ministry of Foreign Affairs, and the Ministry of Justice in fulfilling international obligations. It also examines foreign best practices and proposals for improving and optimizing the work of anticorruption bodies.

The results of the study show that despite the existence of a developed regulatory framework and specialized institutions, the effectiveness of international cooperation is hindered by fragmented legal regulation, insufficient coordination among public authorities, and incomplete implementation of GRECO and OECD recommendations and the requirements of the UN Convention against Corruption. These findings allowed the formulation of well-founded proposals for improving legislation, enhancing digitalization, optimizing the work of NABU, NACP, SAPO, and strengthening Ukraine's institutional capacity in the field of anti-corruption cooperation.

The scientific novelty includes the development of the author's proposals aimed at strengthening the regulatory and institutional mechanisms of Ukraine's international anti-corruption interaction.

Key words: anti-corruption cooperation; administrative and legal support; Ukraine's anti-corruption policy; regulatory framework; international standards; corruption prevention.

Bibliography: 69 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ	14
1.1. Сутність і значення міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції.....	14
1.2. Основні міжнародні антикорупційні інструменти, стандарти та принципи. (Конвенція ООН проти корупції, Стамбульський план дій, GRECO тощо) ...	18
РОЗДІЛ 2 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ	26
2.1. Нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної	26
взаємодії	26
2.2. Інституційні механізми забезпечення міжнародного співробітництва (НАБУ, НАЗК, САП, МЗС, Мін'юст тощо)	32
2.3. Аналіз практики міжнародної взаємодії України в антикорупційній сфері: досягнення та проблеми реалізації міжнародних зобов'язань.....	37
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ.....	43
3.1.Зарубіжний досвід організації міжнародної антикорупційної співпраці (на прикладі ЄС, Грузії, Румунії тощо) та можливості його імплементації в Україні	43
3.2. Пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання .. міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції.....	60
60.3.Оптимізація діяльності національних антикорупційних органів щодо виконання міжнародних зобов'язань.....	64
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	78

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

APMA – Агентство з розшуку та менеджменту активів

ЕКТС (ECTS)– European Credit Transfer and Accumulation System (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система)

ЄС – Європейський Союз

GRECO – Group of States against Corruption (Група держав проти корупції)

МЗС – Міністерство закордонних справ України

Мін'юст – Міністерство юстиції України

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НАЗК – Національне агентство з питань запобігання корупції

НБУ – Національний банк України

OECD – Organization for Economic Co-operation and Development (Організація економічного співробітництва та розвитку)

САП – Спеціалізована антикорупційна прокуратура

UNCAC – United Nations Convention against Corruption (Конвенція ООН проти корупції)

EU Whistleblower Protection Directive – Директива ЄС щодо захисту викрив

Transparency International – міжнародна антикорупційна організація

Egmont Group – Група міжнародної співпраці фінансової розвідки

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку глобалізованого світу проблема корупції залишається однією з найгостріших загроз для національної безпеки, демократичних інститутів і соціально-економічного розвитку держав. Україна, яка перебуває у процесі реформування політикоправової системи та інтеграції до європейського та світового співтовариства, стикається з необхідністю не лише розбудови ефективних національних антикорупційних механізмів, а й активної участі в міжнародному співробітництві у цій сфері. Саме взаємодія з міжнародними організаціями, виконання міжнародних стандартів і запозичення позитивного досвіду інших країн стає ключовою передумовою успішного подолання корупційних практик.

Актуальність проблематики зумовлюється й тим, що міжнародні інституції розглядають ефективність боротьби з корупцією як базову умову політичної стабільності та економічного зростання. В рамках таких структур, як ООН, Рада Європи, Європейський Союз, Організація економічного співробітництва та розвитку, постійно формуються нові підходи до протидії корупції, які визначають вектор реформ для національних систем. Для України, яка прагне членства в ЄС і зміцнення позицій на світовій арені, гармонізація внутрішніх антикорупційних інструментів із міжнародними стандартами має першочергове значення.

Ще однією причиною актуальності є те, що протягом останніх років міжнародна співпраця України у сфері протидії корупції набула системного характеру. Проте на практиці виконання міжнародних зобов'язань стикається з низкою проблем: неповнотою правового регулювання, фрагментарністю діяльності державних інституцій, недостатньою координацією між органами влади та громадянським суспільством. Це створює ризики формального підходу до імплементації міжнародних стандартів, що, своєю чергою, знижує ефективність загальної антикорупційної політики держави.

Особливе значення тема дослідження набуває в умовах євроінтеграційних прагнень України та виконання рекомендацій міжнародних організацій, зокрема GRECO, OECD та Європейської комісії. Спроможність української держави забезпечити прозору, узгоджену та дієву систему міжнародного антикорупційного співробітництва є критерієм реальної готовності країни до інтеграції у спільний правовий простір ЄС. Тому дослідження адміністративно-правового забезпечення міжнародної антикорупційної взаємодії є надзвичайно важливим не лише у теоретичному, але й у прикладному вимірі.

Таким чином, актуальність теми обумовлена поєднанням глобальних і національних факторів: поширеністю корупції як світового явища, необхідністю виконання міжнародних зобов'язань, реформуванням вітчизняних інституційних механізмів, а також потребою у виробленні нових підходів до удосконалення антикорупційної політики України.

Стан наукової розробленості теми. Питання адміністративно-правового забезпечення міжнародної співпраці у сфері боротьби з корупцією розглядалося багатьма українськими та зарубіжними дослідниками. В Україні значний внесок зробили М. Хавронюк, який досліджував розвиток антикорупційного законодавства та впровадження міжнародних стандартів; Р. Рябошапка, який аналізував ефективність національної антикорупційної інфраструктури та виконання Україною міжнародних зобов'язань; О. Хмара та В. Шабунін, які досліджували інституційні основи роботи антикорупційних органів та роль громадського контролю; О. Кресіна, яка зосередилася на міжнародно-правових аспектах співпраці України зі світовими антикорупційними інституціями; та М. Біймуратов, який досліджував питання міжнародно-правового статусу держав у боротьбі з транснаціональною корупцією. Серед зарубіжних дослідників важливо виділити С. Роуз-Акерман, яка систематично вивчала економічні та політичні чинники корупції та обґрунтовувала важливість міжнародних механізмів контролю; Д. Галемберн, який аналізував ефективність антикорупційних агентств та моделі міжнародної

технічної допомоги; М. Джонстон, який досліджував типологію корупції та міжнародні стандарти прозорості та підзвітності; та Г. Пітерс, який досліджував взаємозв'язок між державним управлінням та корупційними ризиками в контексті діяльності міжнародних інституцій. Хоча існує значний обсяг наукових праць, всебічне вивчення адміністративно-правових інструментів міжнародної антикорупційної взаємодії України, особливо в контексті реалізації порад GRECO, OECD та положень Конвенції ООН проти корупції, потребує подальшого розвитку. Не в повному обсязі досліджені питання узгодження дій між державними установами та міжнародними організаціями, а також труднощі впровадження міжнародних зобов'язань та оцінка їх дієвості.

Мета дослідження – виявити проблеми реалізації міжнародних зобов'язань у адміністративно-правовому забезпеченні міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення механізмів такої взаємодії.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність і значення міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції.
- проаналізувати основні міжнародні антикорупційні інструменти, стандарти та принципи (Конвенція ООН проти корупції, Стамбульський план дій, GRECO тощо).
- дослідити нормативно-правову базу України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії.
- охарактеризувати інституційні механізми забезпечення міжнародного співробітництва (НАБУ, НАЗК, САП, МЗС, Мін'юст та ін.).
- проаналізувати практику міжнародної взаємодії України в антикорупційній сфері: досягнення та проблеми реалізації міжнародних зобов'язань.

– вивчити зарубіжний досвід організації міжнародної антикорупційної співпраці (ЄС, Грузія, Румунія тощо) та визначити можливості його імплементації в Україні.

– сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативноправового регулювання міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції.

– запропонувати шляхи оптимізації діяльності національних антикорупційних органів щодо виконання міжнародних зобов’язань.

Об’єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі організації та реалізації міжнародного співробітництва України у сфері протидії корупції.

Предмет дослідження – адміністративно-правові механізми забезпечення міжнародної антикорупційної співпраці України.

Методологія. Методологічну основу дослідження становлять такі наукові підходи: системний, що дозволяє розглядати міжнародну антикорупційну взаємодію як комплекс взаємопов’язаних правових та інституційних елементів; інституційний, спрямований на аналіз діяльності національних і міжнародних суб’єктів у сфері протидії корупції; функціональний, який дає змогу визначити роль і призначення механізмів адміністративно-правового забезпечення; а також порівняльний підхід, що забезпечує можливість зіставлення української практики з зарубіжним досвідом. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів: діалектичний – для визначення сутності явищ; порівняльно-правовий – для аналізу зарубіжного досвіду та міжнародних інструментів; формально-юридичний – для дослідження нормативно-правової бази; системно-структурний – для розкриття функціонування національних інституцій; історико - правовий – для аналізу еволюції антикорупційної політики; прогностичний – для формування пропозицій щодо удосконалення механізмів співпраці.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що ефективність адміністративно-правового забезпечення міжнародної антикорупційної співпраці України прямо залежить від рівня гармонізації національних норм із міжнародними стандартами, а також від належної координації діяльності державних органів у сфері виконання міжнародних зобов'язань.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правових механізмів міжнародної антикорупційної взаємодії України з урахуванням сучасних викликів та у формуванні авторських пропозицій щодо вдосконалення правового та інституційного забезпечення цієї діяльності.

Науково-практична значущість. Наукова цінність дослідження полягає в удосконаленні термінології та понять, що використовуються в міжнародній співпраці у сфері боротьби з корупцією, а також у розвитку теоретичних засад адміністративно-правового регулювання взаємодії держав у протидії цьому явищу. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у нормотворчій діяльності, при розробці стратегій антикорупційної політики України, у роботі національних органів (НАБУ, НАЗК, САП тощо), а також у навчальному процесі при викладанні курсів адміністративного та міжнародного права.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана в рамках тематичного плану НДР Донецького національного університету імені Василя Стуса ініціативного фундаментального дослідження кафедри політології та державного управління: «Публічна політика і державне управління в умовах війни та повоєнного відновлення України» (реєстраційний номер 0123U101423).

Апробація: Апробація результатів дослідження здійснена під час II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю "Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ" (Івано-Франківськ 30.05.2025р.) Участь у цьому науковому заході дала змогу

представити основні положення роботи, а також підтвердила актуальність обраної тематики й практичну значущість проведеного дослідження.[25, с.521]

Структура роботи. Структурно дане дослідження складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких мають у своєму складі підрозділи, висновків,, списку джерел та літератури (69 позицій), а також додатків. Загальний обсяг роботи - 94 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ

1.1. Сутність і значення міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції

Корупція є однією з найсерйозніших загроз сучасному демократичному розвитку та глобальній безпеці [67, с.10]. Вона руйнує принципи верховенства права, підриває легітимність державних інституцій, створює бар'єри для економічного зростання і відлякує міжнародних інвесторів [61, с.425]. (Додаток А).

Як зазначається у працях В. Мандебури (2017), корупція має інституційну природу, і тому її подолання потребує не лише внутрішньодержавних реформ, а й широкої міжнародної взаємодії. Саме через транснаціональний характер корупційних практик актуальною стає координація зусиль між державами у сфері їх запобігання, виявлення та покарання [30, с.10]. Відтак міжнародне співробітництво у протидії корупції постає не як факультативний напрям, а як невід'ємний складник державної політики.

Сутність міжнародної антикорупційної взаємодії полягає у виробленні та застосуванні єдиних стандартів, принципів і механізмів, що спрямовані на зменшення корупційних ризиків [30, с.368]. Як підкреслюють автори «Міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії корупції» (В.Ортинський та ін., 2021) [32], ключовим завданням є створення універсальних правил, які дозволяють державам ефективно протидіяти поширеним корупційним практикам: від зловживань на рівні державних закупівель до відмивання коштів через офшорні юрисдикції. Міжнародні угоди та організації, зокрема ООН, Рада Європи, ОЕСР, розробляють та впроваджують інструменти, що сприяють узгодженим діям держав. Це

забезпечує можливість обміну інформацією, спільних розслідувань, повернення активів та гармонізації національних законодавств [32, с.15].

Значення міжнародного співробітництва у протидії корупції особливо актуалізується в умовах глобалізації. На думку О.Бондаренка (2021) [7], жодна держава не може ефективно протидіяти корупції самотужки, оскільки злочинні схеми часто мають транскордонний характер: хабарі можуть передаватися через складні банківські транзакції, незаконні кошти приховуються у різних юрисдикціях, а винні у корупційних злочинах особи часто переховуються за кордоном. Відтак саме міжнародна співпраця дозволяє створювати механізми правової допомоги, екстрадиції, доступу до фінансової інформації, що є ключовими для ефективної протидії [7, с.112].

Особливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні конвенції. Найбільш комплексним документом є Конвенція ООН проти корупції (2003), яка, за визначенням у «Збірнику основних нормативних документів у сфері запобігання і протидії корупції» (В.Заросило та ін., 2022) [21, с.351], заклала універсальні стандарти боротьби з корупцією. Вона не лише визначає криміналізацію корупційних злочинів, а й містить положення про запобігання, міжнародне співробітництво та повернення активів. Її значення полягає у створенні правової основи для об'єднання зусиль держав у боротьбі з глобальним явищем корупції.

Крім універсальних механізмів, вагомим є і регіональний рівень співпраці. Зокрема, діяльність Групи держав проти корупції (GRECO) забезпечує регулярний моніторинг виконання стандартів Радою Європи. Як зазначає В.Трепак (2020) [49, с.221], GRECO дозволяє виявляти слабкі місця у національних системах та пропонує конкретні рекомендації щодо їх удосконалення. Таким чином, міжнародні механізми сприяють не лише формальній уніфікації, а й реальним змінам у національній практиці боротьби з корупцією.

Значення міжнародного співробітництва полягає і в тому, що воно забезпечує підвищення довіри суспільства до антикорупційної політики

держави. За висновками Р.Рябошапки та ін. (2015) [1, с.253], участь у міжнародних ініціативах і виконання міжнародних зобов'язань є важливим критерієм оцінки якості антикорупційної політики в очах як громадян, так і міжнародних партнерів. Це своєю чергою впливає на політичну легітимність держави, її привабливість для інвесторів та можливість отримання зовнішньої допомоги.

Важливо підкреслити, що міжнародне співробітництво у протидії корупції має і стратегічний вимір. Як пише Литвиненко (2022) [27, с.138], воно сприяє формуванню єдиного антикорупційного простору, у якому держави взаємодіють не лише у сфері права, а й у політичному, економічному та безпековому контекстах. Це дозволяє консолідувати зусилля проти корупційних загроз, які можуть використовуватися як інструменти гібридної війни чи політичного впливу.

Одним із важливих аспектів сутності міжнародного антикорупційного співробітництва є його профілактична функція. Згідно з дослідженням О.Лозинського (2020) [28, с.79], корупція часто має глибоке психологічне коріння у суспільстві, і міжнародні стандарти допомагають формувати інтолерантність громадян до корупційних практик. Освітні програми, обмін досвідом і поширення кращих практик сприяють формуванню культури доброчесності, що є важливим чинником запобігання корупції.

Крім того, міжнародна співпраця є ключовою у сфері фінансового моніторингу та управління активами. Як зазначає Р.Крамар (2021) [25, с.120], лише завдяки міжнародним інструментам можливо забезпечити ефективний пошук та повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Це особливо актуально для України, яка стикається з проблемою виведення корупційних коштів за кордон. Таким чином, міжнародні механізми сприяють реальній відновленню справедливості й поверненню ресурсів до державного бюджету.

Значення міжнародної співпраці виявляється також у формуванні інституційних основ боротьби з корупцією. Дослідження Я.Маслової (2022) [31, с.23] підкреслює, що створення й діяльність таких органів, як НАЗК чи

НАБУ, значною мірою були зумовлені міжнародними рекомендаціями та зобов'язаннями України перед партнерами. Таким чином, міжнародне співробітництво виступає каталізатором інституційних реформ, які зміцнюють внутрішню антикорупційну інфраструктуру.

Не менш важливою є координаційна функція міжнародної співпраці. Г.Лук'янова (2021) [29, с.301] наголошує, що протидія корупції вимагає злагодженої роботи великої кількості органів та інституцій, а міжнародні організації виступають своєрідними платформами для узгодження їхніх дій. Це сприяє підвищенню ефективності національних антикорупційних стратегій і забезпечує їхню відповідність сучасним викликам.

Водночас, як зазначає В.Франчук (2021) [51, с.42], міжнародне співробітництво не є панацеєю. Воно вимагає політичної волі з боку держав, ефективного впровадження міжнародних стандартів та їх адаптації до національного контексту. Якщо міжнародні норми не підкріплюються реальними діями всередині країни, то формальна участь у міжнародних ініціативах не дає результатів. Це означає, що значення міжнародної співпраці нерозривно пов'язане з внутрішніми процесами держави.

Сутність міжнародної антикорупційної співпраці також полягає у взаємному контролі та підзвітності. Як підкреслює М.Кікалішвілі (2020) [24, с.57], міжнародні механізми створюють умови, за яких держави не можуть ігнорувати корупційні проблеми без ризику втрати авторитету. Це стимулює їх до більшої прозорості та відкритості у сфері публічного управління.

Нарешті, значення міжнародного співробітництва полягає у тому, що воно є важливою умовою інтеграції України до європейського та світового співтовариства. Виконання міжнародних антикорупційних стандартів виступає одним із критеріїв у процесі євроінтеграції, а також визначає перспективи співпраці з міжнародними фінансовими інституціями. Тому міжнародне співробітництво у сфері протидії корупції має не лише правовий, але й геополітичний вимір.

Таким чином, сутність міжнародної співпраці у сфері протидії корупції зводиться до створення спільних правил, інституцій та механізмів, що дозволяють ефективно протидіяти цьому глобальному явищу. Її значення полягає у зміцненні верховенства права, підвищенні довіри до держав, розвитку економіки та забезпеченні стабільності у світовому масштабі. Для України міжнародна антикорупційна взаємодія є не лише інструментом внутрішніх реформ, але й важливою умовою інтеграції до європейського простору та гарантією національної безпеки.

1.2. Основні міжнародні антикорупційні інструменти, стандарти та принципи. (Конвенція ООН проти корупції, Стамбульський план дій, GRECO тощо)

Міжнародне співтовариство виробило низку універсальних і регіональних інструментів для боротьби з корупцією, що мають фундаментальне значення для розвитку національних правових систем. Сутність цих документів полягає у створенні єдиних стандартів та механізмів, які забезпечують узгодженість дій держав у протидії корупційним практикам (Додаток Б).

Як зазначається у працях В. Ортинського (2021) [32, с.10], міжнародні антикорупційні стандарти мають комплексний характер, поєднуючи кримінально-правові, адміністративні, інституційні та організаційні засади.

Найважливішим глобальним документом у цій сфері є Конвенція ООН проти корупції, прийнята 2003 року. Вона встановлює універсальні принципи запобігання корупції, передбачає криміналізацію ключових її проявів, механізми міжнародної співпраці, а також положення щодо повернення активів, здобутих злочинним шляхом. За оцінкою А. Трепака (2020) [49, с.335], ця Конвенція є першим універсальним інструментом, що інтегрував усі

напрями антикорупційної діяльності, і стала орієнтиром для держав, включаючи Україну.

Важливою складовою Конвенції є її акцент на превентивних заходах, які стосуються як державного, так і приватного сектору. Вона рекомендує державам створювати незалежні антикорупційні органи, забезпечувати прозорість державних закупівель та фінансування політичних партій. Як зазначає О. Бусол (2021) [19, с.87], імплементація цих положень в Україні сприяла створенню Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) і формуванню системи електронного декларування.

Поряд із Конвенцією ООН, вагомим регіональним інструментом є діяльність Групи держав проти корупції, створеної Радою Європи. GRECO здійснює моніторинг виконання державами-членами міжнародних зобов'язань у сфері боротьби з корупцією, надає рекомендації, а також оцінює прогрес реформ. Як вказує Г. Лук'янова (2021) [29, с.322], участь України в GRECO стала одним із ключових факторів гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами.

Стамбульський план дій (OECD/ACN) є ще одним стратегічним інструментом у регіоні Східної Європи та Центральної Азії. Ця ініціатива зосереджена на сприянні реформам у сфері антикорупційної політики, розвитку незалежних інституцій та підвищенні прозорості державного управління. Дослідження К. Кікалішвілі (2020) [24, с.178] підкреслює, що завдяки участі у Стамбульському плані дій Україна отримує експертні оцінки та рекомендації щодо вдосконалення антикорупційної стратегії.

Важливою особливістю міжнародних стандартів є акцент на співпраці у сфері повернення активів, одержаних від корупційних злочинів. Як зазначає Р.Крамар (2021) [25, с.31], у сучасних умовах значна частина коштів виводиться за межі держав, що робить міжнародну взаємодію у цій сфері необхідною умовою ефективної протидії. Конвенція ООН проти корупції містить окремий розділ, присвячений саме поверненню активів, що є новаторським підходом у міжнародному праві.

Принципи прозорості та підзвітності є фундаментальними для міжнародної антикорупційної політики. Вони передбачають відкритість у діяльності органів влади, доступ до інформації, контроль громадянського суспільства та журналістів. Як зазначається у праці Р. Рябошапки та колег (2015) [1, с.165], саме інституційна відкритість та громадський контроль стали основою для формування сучасної системи антикорупційного моніторингу в Україні.

Ключовим елементом міжнародних інструментів є також взаємна правова допомога, яка дозволяє державам обмінюватися інформацією, проводити спільні розслідування, здійснювати екстрадицію та заморожувати активи. Дослідження О. Бондаренка (2021) [7, с.264] підкреслює, що без міжнародної співпраці у сфері кримінального переслідування корупціонерів ефективність внутрішніх заходів значно знижується.

Міжнародні стандарти передбачають також боротьбу з корупцією у приватному секторі. Вони стосуються забезпечення доброчесності у веденні бізнесу, корпоративної відповідальності та запобігання відмиванню коштів. За оцінкою В. Литвиненка (2022) [27, с.324], в умовах глобалізації саме корупційні практики бізнесу часто стають чинником підриву національної економічної безпеки.

Особливе значення мають міжнародні інструменти у формуванні політичної культури нетерпимості до корупції. Як зазначає О. Лозинський (2020) [28, с.31], корупція має глибокі психологічні та соціальні корені, і саме міжнародні стандарти допомагають країнам долати поблажливе ставлення суспільства до корупційних практик.

Україна, як і інші держави, стикається з проблемою неповної імплементації міжнародних зобов'язань. Дослідження А. Ребриша (2021) [43, с.46] свідчить, що хоча в законодавчому полі досягнуто значного прогресу, практичне застосування міжнародних стандартів часто стикається з труднощами через інституційну слабкість судової системи.

Незважаючи на ці виклики, міжнародні антикорупційні інструменти залишаються ключовим фактором розвитку української антикорупційної політики. Як підкреслює В. Мандебура (2017) [30, с.76], вони формують цілісну рамку, в межах якої національні органи можуть вибудовувати власні стратегії протидії.

У цьому контексті важливим є поєднання міжнародних стандартів із національними реаліями. За словами Я. Маслової (2022) [31, с.15], лише адаптація іноземних моделей до українських умов дозволяє створити дієву систему антикорупційного управління.

Загалом, міжнародні антикорупційні інструменти, такі як Конвенція ООН проти корупції, GRECO, Стамбульський план дій та інші, становлять основу сучасної глобальної антикорупційної системи. Вони не лише задають орієнтири для держав, але й формують глобальну антикорупційну культуру. Для України їхнє значення є подвійним: з одного боку, вони стимулюють реформи, а з іншого – забезпечують інтеграцію у світову спільноту доброчесності та верховенства права.

Доцільно порівняти ефективність означених механізмів протидії корупції на міжнародному рівні. Серед широкого спектра міжнародних інструментів протидії корупції одним із найбільш ефективних вважається Конвенція ООН проти корупції, оскільки вона має універсальний характер і була ратифікована переважною більшістю держав світу, у тому числі Україною. Її унікальність полягає в комплексності підходу: документ охоплює запобігання корупції, криміналізацію корупційних правопорушень, міжнародну співпрацю та повернення активів. Таким чином, UNCAC не лише встановлює стандарти, а й створює реальні механізми взаємодії держав у розслідуванні та переслідуванні корупційних злочинів, що особливо важливо для України у контексті боротьби з відмиванням коштів та поверненням активів, виведених за кордон. Вона закріплює обов'язковість імплементації у національне законодавство низки норм, що значно підвищує ефективність правового регулювання [32, с.55].

Водночас, значний вплив на розвиток антикорупційних практик в Україні має діяльність GRECO. Особливістю цього інструменту є постійний моніторинг та оцінювання виконання державами-учасницями рекомендацій, що створює своєрідний «механізм тиску» на країни з метою забезпечення реальних реформ. GRECO здійснює поетапні оцінки (evaluation rounds), під час яких аналізуються прогалини у законодавстві та практиці, а також формуються конкретні поради для вдосконалення. Для України це означає не лише доступ до експертних висновків, а й політичний стимул для руху у напрямі європейських стандартів доброчесності. Саме завдяки рекомендаціям GRECO у національне законодавство були внесені зміни, спрямовані на врегулювання конфлікту інтересів, забезпечення прозорості політичного фінансування, а також підвищення підзвітності органів влади.

Ще одним важливим інструментом є Стамбульський план дій, який реалізується під егідою ОЕСР і орієнтований переважно на країни Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії, включаючи Україну. Його ефективність полягає у можливості порівняльного аналізу на регіональному рівні та виробленні рекомендацій, адаптованих до специфічних проблем пострадянського простору. Стамбульський план дій дозволяє Україні не лише отримувати експертні поради, а й демонструвати прогрес перед міжнародними партнерами. Однак його недоліком є консультативний характер рекомендацій, адже їх виконання не має такого жорсткого обов'язкового механізму, як у випадку GRECO чи UNCAC [24, с.367].

Отже, якщо порівнювати зазначені інструменти, то найбільш ефективною на глобальному рівні є Конвенція ООН проти корупції, адже вона охоплює всі ключові аспекти боротьби з корупцією і має обов'язковий для держав характер. GRECO можна вважати найбільш дієвим механізмом саме для України у контексті наближення до стандартів ЄС завдяки системі моніторингу й оцінювання. Стамбульський план дій відіграє важливу роль у формуванні регіонального підходу та сприяє обміну досвідом. Таким чином, ефективність кожного інструменту залежить від контексту: UNCAC —

глобального, GRECO — європейського, а Стамбульський план дій — регіонального. В комплексі вони створюють цілісну систему міжнародної підтримки у протидії корупції, якою активно користується Україна.

Таким чином, проблема корупції є глобальною загрозою, яка негативно впливає на розвиток економіки, функціонування державних інституцій та рівень довіри суспільства до влади. Саме тому міжнародна співпраця у сфері протидії корупції стала важливим складником політики більшості сучасних держав, включно з Україною. Теоретичні основи такої співпраці базуються на концепції глобального управління та взаємозалежності держав у боротьбі з транснаціональною злочинністю, адже корупційні практики не мають кордонів і поширюються через міжнародні фінансові операції, інвестиційні потоки, діяльність транснаціональних корпорацій. Правові засади міжнародної антикорупційної взаємодії формуються через систему універсальних та регіональних договорів, конвенцій і рекомендацій, які задають стандарти прозорості, підзвітності та ефективності управління.

Ключове значення у міжнародній антикорупційній співпраці має Конвенція ООН проти корупції (2003 р.), яка стала першим універсальним документом, що визначив комплексний підхід до протидії корупції на глобальному рівні. Вона передбачає низку важливих положень: запобігання корупції через формування належних адміністративних механізмів, криміналізацію корупційних діянь, міжнародну співпрацю у розслідуванні корупційних злочинів, повернення незаконно виведених активів, а також обов'язок держав забезпечувати прозорість і доступність процедур державного управління. Теоретичне підґрунтя цієї Конвенції ґрунтується на визнанні того, що лише об'єднані зусилля держав можуть забезпечити ефективність у боротьбі з корупцією, оскільки її прояви нерідко виходять за межі національних юрисдикцій.

Окреме місце серед правових засад міжнародної антикорупційної співпраці посідають регіональні ініціативи, зокрема діяльність Групи держав проти корупції (GRECO), яка функціонує у рамках Ради Європи. Її робота

спрямована на моніторинг виконання державами-учасниками міжнародних стандартів протидії корупції, надання рекомендацій і розробку механізмів адаптації законодавства до найкращих практик. Подібні механізми дозволяють забезпечити не лише контроль за виконанням зобов'язань, але й взаємний обмін досвідом між країнами, що особливо актуально для держав із перехідною демократією, таких як Україна. Крім того, важливим інструментом є Стамбульський план дій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), орієнтований на держави Східної Європи та Центральної Азії, серед яких Україна активно звітує про виконання міжнародних стандартів.

Теоретично міжнародна антикорупційна співпраця ґрунтується на кількох концептах: по-перше, на ідеї превентивного підходу, де основна увага приділяється запобіганню корупції шляхом створення ефективної системи контролю та прозорості; по-друге, на принципі кримінально-правової протидії, яка забезпечує притягнення винних до відповідальності; і, по-третє, на принципі інтегрованості, що означає включення антикорупційних заходів до системи публічного управління, правосуддя, фінансового контролю та міжнародної співпраці. Ці концепти реалізуються через правові механізми гармонізації національних законодавств із міжнародними договорами, імплементацію міжнародних стандартів у внутрішньодержавну правову систему, а також через розвиток інституційних механізмів, які забезпечують виконання цих норм.

Отже, теоретичні та правові засади міжнародної антикорупційної співпраці формують цілісну систему, яка поєднує наукові концепти боротьби з корупцією та нормативно-правові інструменти їх реалізації. Вони забезпечують уніфіковані підходи до запобігання, виявлення й покарання корупційних злочинів, а також створюють платформу для обміну інформацією, досвідом і технологіями між країнами. Для України ця співпраця має особливе значення, адже виконання міжнародних зобов'язань не лише сприяє внутрішнім реформам у сфері державного управління та правосуддя, а й є

необхідною умовою для європейської інтеграції та зміцнення авторитету держави на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ

2.1. Нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії

Нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії є комплексною системою законів, підзаконних актів, міжнародних договорів та міжурядових угод, які регулюють боротьбу з корупцією на національному та міжнародному рівнях. Основним законом, який визначає засади запобігання та протидії корупції в Україні, є Закон України «Про запобігання корупції», прийнятий у 2014 році та багаторазово доповнюваний і уточнюваний. Цей нормативний акт встановлює правові основи антикорупційної політики, визначає повноваження органів, відповідальних за запобігання корупційним проявам, а також механізми співпраці з іноземними державами та міжнародними організаціями у цій сфері [51, с.20].

Таблиця 2.1

Нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної
взаємодії

Категорія нормативного акта/документа	Назва / приклади	Основний зміст / завдання	Відповідальні органи	Міжнародний аспект / взаємодія
Закони України	«Про запобігання корупції» (2014 р.)	Визначає засади антикорупційної політики, повноваження органів, механізми співпраці з іноземними державами	НАЗК, САП	Інтегрує норми міжнародних конвенцій; забезпечує співпрацю з міжнародними організаціями

Закони України	«Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»	Контроль за фінансовими потоками, блокування незаконних активів	НБУ, Державна служба фінансового моніторингу	Співпраця з FATF та міжнародними фінансовими організаціями
Міжнародні конвенції	UNCAC (ООН), Конвенція Ради Європи	Встановлюють стандарти прозорості, підзвітності, механізми правової допомоги, обміну інформацією	Державні органи України, які відповідають за антикорупцію	Міжнародні стандарти, екстрадиція, замороження активів
Організаційні закони	Закони про НАЗК, САП	Визначають структуру, повноваження, механізми контролю та співпраці з міжнародними партнерами	НАЗК, САП	Забезпечують надання інформації міжнародним партнерам та контроль за дотриманням міжнародних стандартів
Підзаконні акти та накази	Положення, внутрішні регламенти	Регламентують алгоритми обміну інформацією, оформлення запитів, контроль за процедурами	НАЗК, САП, Міністерство юстиції	Практична реалізація міжнародної співпраці; стандарти обміну даними
Двосторонні угоди та меморандуми	Угоди з країнами партнерами	Регламентують обмін інформацією, спільні розслідування, участь у міжнародних групах	Міністерство юстиції, САП, НАБУ	Прискорюють реагування на міжнародні запити, координація дій у транснаціональних справах

Електронні системи та цифрові платформи	Реєстри активів, фінансові моніторингові системи	Прискорення збору та обробки даних, забезпечення достовірності та прозорості	НАЗК, Держфінмоніторинг	Онлайн-обмін інформацією з міжнародними партнерами; інтеграція з глобальними базами
Підготовка та підвищення кваліфікації	Навчальні програми для державних службовців	Підвищення знань щодо міжнародних стандартів, процедур запиту і передачі інформації, оцінки ризиків	НАЗК, САП, Міністерство юстиції	Забезпечення відповідності міжнародним вимогам та підвищення довіри партнерів
Адміністративні процедури	Внутрішні стандарти органів	Регламентують черговість дій при обробці міжнародних запитів, строки виконання, відповідальних осіб	НАЗК, САП, Міністерство юстиції	Підвищення ефективності міжнародної антикорупційної діяльності
Координаційні механізми	Міжвідомчі комісії, робочі групи	Забезпечують спільну діяльність органів, уникнення дублювання функцій	НАЗК, САП, МВС, Мінюст	Покращують виконання міжнародних угод та обмін досвідом
Контроль та аудит	Моніторинг виконання міжнародних угод	Регулярна звітність, аудит, перевірка дотримання процедур	НАЗК, САП, Мінюст	Підвищує прозорість, відповідальність та довіру міжнародних партнерів

Значне місце у нормативно-правовій базі займають міжнародні конвенції, до яких приєдналася Україна. Серед них Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Конвенція Ради Європи про протидію корупції та інші двосторонні та багатосторонні угоди. Ці документи визначають стандарти прозорості, підзвітності та взаємодії держав у боротьбі з корупцією, встановлюють механізми правової допомоги, обміну інформацією, екстрадиції та замороження активів корупційних чиновників і злочинних структур.

Українське законодавство інтегрує ці міжнародні норми, що дозволяє узгоджувати внутрішні правові акти з міжнародними стандартами та підвищує ефективність транснаціональної антикорупційної діяльності.

Суттєву роль у забезпеченні міжнародної співпраці відіграють положення про правову допомогу та міжнародні процесуальні механізми. Законодавство України встановлює порядок звернення до іноземних держав із запитами про надання інформації, документообіг та здійснення процесуальних дій за кордоном. Такі норми дозволяють Національному антикорупційному бюро, Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі та іншим державним органам ефективно отримувати дані про активи, фінансові операції та правопорушення, що мають транснаціональний характер [7, с.358].

Одним із ключових елементів нормативно-правового забезпечення є закони, які регламентують роботу державних органів у сфері антикорупції та міжнародної взаємодії. До них належать законодавчі акти про Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), його структуру, повноваження та механізми контролю за дотриманням антикорупційних стандартів. У цих законах визначено порядок надання інформації міжнародним партнерам, критерії оцінки достовірності даних та відповідальність за порушення процедур, що забезпечує правову визначеність і підзвітність.

Нормативно-правова база також включає положення, що регулюють обмін фінансовою інформацією та контроль за активами посадовців. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» створює правові умови для обміну інформацією з міжнародними фінансовими установами, що дозволяє відстежувати корупційні потоки та ефективно блокувати незаконні активи. Це забезпечує взаємодію України з міжнародними фінансовими структурами, включно з FATF та іншими організаціями, що займаються боротьбою з відмиванням грошей [21, с.69].

Важливим аспектом є визначення повноважень державних органів у сфері міжнародної антикорупційної співпраці. Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Міністерство юстиції є центральними органами, що координують дії з іноземними партнерами, здійснюють процесуальні дії, аналізують отриману інформацію та готують запити про міжнародну правову допомогу. Законодавчо закріплена чітка ієрархія повноважень дозволяє уникнути дублювання функцій і підвищує ефективність міжнародної взаємодії [43, с.111].

Особливу увагу у нормативно-правовій базі приділено питанням захисту прав людини та конфіденційності інформації. Закони та підзаконні акти встановлюють порядок обробки персональних даних, регламентують передачу інформації закордонним партнерам та забезпечують захист прав осіб, стосовно яких здійснюються міжнародні запити. Це дозволяє поєднати боротьбу з корупцією з дотриманням міжнародних стандартів прав людини і принципів верховенства права [28, с.57].

Систему нормативно-правового регулювання доповнюють підзаконні акти, накази та внутрішні положення державних органів. Вони визначають алгоритми обміну інформацією, порядок оформлення запитів та отримання відповіді від іноземних органів, стандарти ведення документації та обліку, а також методи контролю за дотриманням встановлених процедур. Такі регламентуючі документи забезпечують ефективне функціонування міжнародної антикорупційної співпраці на практичному рівні [51, с.99].

Важливе значення мають двосторонні угоди та меморандуми про співробітництво з іншими державами. Вони регламентують обмін інформацією, спільні розслідування, участь у міжнародних антикорупційних групах та організаціях. Такі документи дозволяють швидко реагувати на запити іноземних партнерів та координувати дії щодо виявлення та переслідування осіб, причетних до корупційних злочинів [43, с.82].

Ключовим аспектом є впровадження електронних систем та цифрових платформ для забезпечення міжнародної антикорупційної взаємодії.

Законодавчо регламентовані електронні реєстри, бази даних активів посадовців, фінансові моніторингові системи та онлайн-обмін інформацією з іноземними партнерами. Це дозволяє пришвидшити процес збору та обробки даних, забезпечити їхню достовірність та підвищити прозорість міжнародних розслідувань.

Не менш важливим є питання підготовки та підвищення кваліфікації персоналу державних органів. Законодавчі та нормативні акти передбачають навчальні програми для працівників НАЗК, САП, Міністерства юстиції та інших відомств щодо міжнародних стандартів боротьби з корупцією, процедур запиту і передачі інформації, а також методів оцінки ризиків та роботи з цифровими даними. Професійна підготовка кадрів забезпечує ефективну реалізацію міжнародних угод та підвищує довіру іноземних партнерів до українських органів.

Адміністративні процедури та внутрішні стандарти взаємодії з іноземними державами є складовою частиною нормативно-правової бази. Вони регламентують черговість дій при обробці міжнародних запитів, визначають строки виконання процедур, відповідальних осіб та механізми контролю за дотриманням правил. Це дозволяє забезпечити належну організацію міжнародної антикорупційної діяльності та підвищує її ефективність [34, с.125].

Особливу увагу законодавство приділяє питанням координації дій на міжвідомчому рівні. Законодавчі та нормативні акти визначають порядок взаємодії між різними державними органами, створюють механізми спільних комісій, робочих груп та експертних рад для вирішення питань міжнародного антикорупційного співробітництва. Така координація дозволяє уникати дублювання функцій та підвищує ефективність виконання міжнародних угод [30, с.68].

Важливим напрямом є контроль за виконанням міжнародних угод та рекомендацій міжнародних організацій. Законодавство передбачає регулярну звітність, аудит і моніторинг діяльності органів, що здійснюють міжнародну

антикорупційну взаємодію. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності державних органів та забезпечує належну відповідальність за невиконання або неналежне виконання міжнародних зобов'язань [7, с.81].

Таким чином, нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії є системною і багаторівневою. Вона поєднує закони, міжнародні конвенції, підзаконні акти, двосторонні угоди, адміністративні положення та кадрову підготовку, що дозволяє ефективно реалізовувати міжнародні зобов'язання, забезпечувати прозорість, законність і координацію дій. Ця база є фундаментом для забезпечення спроможності України протидіяти корупції як у національному, так і у міжнародному вимірі, а також підвищує довіру міжнародних партнерів до української

2.2. Інституційні механізми забезпечення міжнародного співробітництва (НАБУ, НАЗК, САП, МЗС, Мін'юст тощо)

Україна, як держава, що інтегрується у міжнародну систему боротьби з корупцією, формує власні інституційні механізми для забезпечення ефективної співпраці з іноземними державами та міжнародними організаціями. Розбудова таких механізмів має стратегічне значення для зміцнення правової системи, забезпечення верховенства права та підвищення довіри міжнародної спільноти до українських органів влади. До ключових інституцій, які здійснюють такі функції, належать Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Вони не лише координують внутрішню антикорупційну діяльність, а й виступають центрами інтеграції міжнародних стандартів, таких як Конвенція ООН проти корупції та відповідні документи Ради Європи. Розбудова цих інституцій є одним із

елементів виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції та забезпечення прозорості у державному управлінні [43, с.65].

НАБУ є спеціалізованим органом досудового розслідування корупційних злочинів, у тому числі тих, що мають транснаціональний характер, і його діяльність має безпосереднє відношення до міжнародного співробітництва. Організаційна структура НАБУ передбачає окремі підрозділи, відповідальні за взаємодію з міжнародними партнерами, включно з підготовкою міжнародних правових запитів, обміном інформацією та документами, а також координацією участі у спільних слідчих групах. Крім того, НАБУ активно використовує досвід і стандарти європейських антикорупційних агентств для організації власних розслідувань. Слідчі дії, проведені НАБУ у координації з міжнародними партнерами, дозволяють виявляти корупційні схеми, що перетинають кордони, а також відслідковувати незаконне переміщення активів за межі України [27, с.255].

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) виконує роль процесуального керівника у справах, які розслідує НАБУ, забезпечуючи законність всіх слідчих дій та дотримання міжнародних стандартів кримінального провадження. САП відповідає за підготовку запитів про міжнародну правову допомогу, представлення інтересів держави у міжнародних інституціях, а також координацію обміну доказами та матеріалами з іноземними органами правопорядку. Така структура дозволяє Україні брати участь у спільних розслідуваннях, забезпечуючи дотримання принципів справедливого судочинства та прав людини, що є особливо критично у справах міжнародного характеру. Крім того, САП здійснює методичну підтримку НАБУ під час підготовки матеріалів для міжнародних органів та забезпечує їхню юридичну належність [49, с.170].

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) займає ключову позицію у сфері превентивних антикорупційних заходів, контролю за електронним декларуванням, запобігання конфлікту інтересів та нормативного регулювання. У контексті міжнародного співробітництва НАЗК активно

взаємодіє з аналогічними органами інших країн, міжнародними організаціями та донорськими структурами, що реалізують антикорупційні програми. Агентство здійснює обмін даними щодо осіб, які підпадають під антикорупційні перевірки, готує аналітичні звіти та рекомендації для міжнародних партнерів, що дозволяє оцінити ефективність національної системи протидії корупції та імплементувати кращі міжнародні практики у національні стандарти (рис. 2.1) [24, с.89].

Рис. 2.1. Структура антикорупційних органів України

Джерело: https://static.ukrinform.com/photos/2015_12/1449674374-3194.jpg

Основною метою діяльності НАБУ, САП і НАЗК у сфері міжнародного співробітництва є створення ефективної системи протидії корупції, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів, включаючи положення UNCAC та рекомендації Ради Європи. Інституції забезпечують юридичне, організаційне та процедурне підґрунтя для міжнародної антикорупційної взаємодії, у тому числі через двосторонні угоди та участь у міжнародних

робочих групах. Крім того, їхня діяльність спрямована на підвищення довіри до української правової системи серед міжнародних партнерів, що є критично важливим у процесі залучення України до глобальних антикорупційних ініціатив та інтеграції у європейське правове середовище [29, с.302].

НАБУ активно застосовує механізми міжнародної правової допомоги, готуючи запити про отримання доказів, експертних висновків, банківських та фінансових документів із різних юрисдикцій. Це дозволяє ефективно вести розслідування щодо схем корупційного характеру, що мають транснаціональний аспект, виявляти активи, незаконно виведені за кордон, та співпрацювати з міжнародними слідчими групами. Така діяльність передбачає використання міжнародних стандартів доказування, перевірку достовірності матеріалів та координацію з прокурорами та слідчими іноземних держав [19, с.41].

САП, у свою чергу, координує роботу НАБУ з міжнародними прокурорами та слідчими органами, забезпечує дотримання процедурних вимог та контролює законність передачі матеріалів за кордон. Завдяки цьому Україна може гарантувати дотримання прав людини, принципу справедливого судочинства та вимог міжнародного права у справах, що мають міжнародний аспект. САП також бере участь у міжнародних конференціях та робочих групах, що дозволяє обмінюватися досвідом та впроваджувати нові методики роботи з транснаціональними справами.

НАЗК у сфері міжнародного співробітництва виконує функцію аналітичного та превентивного органу, що готує рекомендації щодо вдосконалення законодавства, оцінює ризики корупційних проявів у міжнародних програмах та проектах, а також бере участь у міжнародних конференціях, семінарах та робочих групах. Це дозволяє Україні підтримувати імідж країни, яка відповідає міжнародним стандартам, забезпечує прозорість процесів та ефективно імплементує антикорупційні практики в національне законодавство.

Інституційна взаємодія між НАБУ, САП і НАЗК забезпечує комплексний підхід до міжнародного співробітництва та ефективне використання ресурсів. НАБУ розслідує справи та надає оперативну інформацію, САП контролює процесуальну законність і забезпечує міжнародну правову підтримку, а НАЗК здійснює превентивний та аналітичний супровід. Такий механізм дозволяє поєднувати оперативність розслідувань, законність процедур і стратегічний аналіз у процесі взаємодії з міжнародними партнерами [14, с.60].

Одним із ключових інструментів міжнародної антикорупційної взаємодії є обмін інформацією про активи, рахунки та фінансові операції осіб, які підозрюються у корупційних діях. НАБУ і САП активно використовують механізми взаємодії через Інтерпол, Європол та Євроюст, що дозволяє отримувати необхідні дані у максимально стислі терміни, проводити аналіз та виявляти міжнародні корупційні схеми [11, с.81].

Діяльність НАЗК у міжнародному контексті включає участь у робочих групах FATF, Ради Європи та інших міжнародних організацій, підготовку звітів щодо стану антикорупційної політики, імплементацію кращих практик та рекомендацій у національне законодавство. Агентство забезпечує підготовку аналітичних матеріалів для державних органів та міжнародних партнерів, що сприяє розвитку ефективних та прозорих процедур боротьби з корупцією.

Для підвищення ефективності міжнародного співробітництва НАБУ, САП і НАЗК активно розробляють внутрішні процедури, стандарти обміну інформацією, інструкції щодо аудиту дій та контролю за дотриманням стандартів. Це передбачає встановлення правил безпеки даних, конфіденційності, а також моніторинг відповідності процедур вимогам міжнародного права. Такий підхід дозволяє підвищити довіру міжнародних партнерів та забезпечити належний рівень захисту даних при обміні інформацією.

Інституції також активно займаються підготовкою фахівців, здатних працювати у міжнародному антикорупційному середовищі. Це включає проведення спільних тренінгів, обмін досвідом з іноземними колегами,

навчання за стандартами UNCAC та ЄС, що дозволяє персоналу НАБУ, САП і НАЗК застосовувати сучасні методи розслідування, аналізу та превенції корупційних проявів у міжнародному вимірі [7, с.208].

Координація роботи цих органів із міжнародними партнерами передбачає підготовку двосторонніх та багатосторонніх угод, меморандумів про співпрацю та спільних програм із ЄС, ООН та іншими міжнародними організаціями. Це забезпечує оперативне реагування на запити партнерів, проведення спільних розслідувань, а також інтеграцію міжнародного досвіду у національні практики боротьби з корупцією [43, с.94].

У підсумку формування таких інституційних механізмів дозволяє Україні створити комплексну систему міжнародного антикорупційного співробітництва, яка поєднує превентивні, слідчі та процесуальні функції. НАБУ, САП та НАЗК виступають основними координаторами та виконавцями цих процесів, забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам, прозорість процедур, підзвітність державних органів та підвищення ефективності боротьби з корупцією на міжнародному рівні, що сприяє інтеграції України у глобальні антикорупційні механізми та підвищує довіру до українських інституцій серед іноземних партнерів.

2.3. Аналіз практики міжнародної взаємодії України в антикорупційній сфері: досягнення та проблеми реалізації міжнародних зобов'язань

Міжнародна взаємодія України у сфері антикорупції є одним із ключових напрямів реалізації державної політики щодо забезпечення верховенства права та підвищення прозорості управління. Взаємодія з міжнародними організаціями, двосторонні та багатосторонні угоди дозволяють країні не лише імплементувати кращі практики, але й підвищувати довіру міжнародних партнерів до національної системи боротьби з корупцією. Цей процес

передбачає постійний аналіз досягнень та проблем, що виникають під час виконання міжнародних зобов'язань. (Додаток В)

Конвенції ООН проти корупції, яка встановлює міжнародні стандарти боротьби з корупційними проявами та передбачає механізми міжнародної співпраці. Виконання положень цієї конвенції дозволяє Україні отримувати правову допомогу у транснаціональних розслідуваннях, забезпечувати повернення активів та конфіскацію незаконно отриманих коштів, а також обмінюватися досвідом із країнами-партнерами.

Важливим напрямом міжнародного співробітництва є участь України у роботі Групи держав проти корупції (GRECO). Завдяки цьому механізму держава регулярно проходить оцінку відповідності національного законодавства міжнародним стандартам та отримує рекомендації щодо вдосконалення антикорупційних норм [29, с.245]. Аналіз виконання цих рекомендацій дозволяє оцінити ефективність роботи українських органів влади та виявити проблемні місця, де потрібна додаткова увага.

Досвід співпраці з Європейським Союзом у сфері антикорупційної політики показав позитивні результати щодо гармонізації українського законодавства з нормами європейського права. Це включає запровадження незалежного антикорупційного органу (НАБУ), реформування судової системи та підвищення прозорості фінансування політичних партій. Проте на практиці залишається низка проблем, пов'язаних із забезпеченням ефективності цих реформ та контролем за їх виконанням [1, с.177].

Мінімізація ризиків корупції у транснаціональних проектах фінансування, які здійснюються за підтримки міжнародних фінансових організацій, стала ще одним важливим напрямом міжнародної взаємодії. В Україні створено систему моніторингу проектів, що отримують зовнішнє фінансування, з метою контролю за законністю використання коштів. Цей підхід дозволяє підвищити рівень прозорості та зменшити корупційні ризики.

Проте на практиці реалізація міжнародних зобов'язань часто ускладнюється через недосконалість внутрішньої нормативно-правової бази та

бюрократичні перешкоди. Наприклад, затримки у внесенні змін до законодавства, відсутність узгоджених процедур обміну інформацією між органами влади та слабкий контроль за виконанням міжнародних рекомендацій створюють проблеми у співпраці з міжнародними партнерами.

Ще однією проблемою є недостатня інтеграція українських органів влади у практичну діяльність міжнародних антикорупційних мереж. Хоча Україна формально бере участь у багатосторонніх платформах, часто виникають труднощі з оперативним обміном інформацією та реалізацією спільних розслідувань, що знижує ефективність міжнародної взаємодії.

Значним досягненням є підписання та виконання двосторонніх угод про правову допомогу з іншими державами. Такі угоди дозволяють отримувати інформацію про активи українських громадян за кордоном, проводити спільні розслідування і сприяють конфіскації незаконно нажитого майна. На практиці це сприяє підвищенню ефективності антикорупційної діяльності, хоча і потребує постійного вдосконалення процедур [2].

Міжнародні організації також здійснюють експертну оцінку діяльності України в сфері боротьби з корупцією. Це включає підготовку аналітичних звітів, рекомендацій та моніторингових документів, що спрямовані на підвищення ефективності законодавства і практичних заходів. Аналіз таких матеріалів дозволяє виявити недоліки та визначити пріоритетні напрями реформ [1, с.248].

Однією з проблем є низький рівень взаємодії між різними органами державної влади у процесі виконання міжнародних зобов'язань. Часто спостерігається розрив між антикорупційними органами, правоохоронними структурами та органами зовнішньої політики, що призводить до дублювання функцій та затримок у реалізації міжнародних ініціатив [51, с.97].

Важливим аспектом є співпраця України з міжнародними фінансовими та економічними структурами щодо запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Це дозволяє інтегрувати національну систему контролю у глобальні механізми моніторингу та отримувати консультації щодо

вдосконалення процедур фінансового нагляду, що є ключовим для забезпечення прозорості державних фінансів [24, с.276].

Практика міжнародного співробітництва демонструє, що успішність реалізації антикорупційних заходів залежить від рівня підготовки персоналу та компетенції фахівців. Залучення українських експертів до міжнародних тренінгів, обмін досвідом та навчальні програми дозволяють підвищувати якість виконання міжнародних зобов'язань та забезпечувати належний рівень правової та процедурної культури [27, с.58].

Ефективність міжнародної антикорупційної взаємодії також залежить від прозорості та регулярності звітності українських органів влади. Надання міжнародним партнерам актуальної інформації про стан виконання рекомендацій, зміни у законодавстві та результати розслідувань створює умови для довіри та зміцнення репутації України як держави, що серйозно ставиться до боротьби з корупцією.

Незважаючи на позитивні зрушення, залишається проблема недостатньої правової культури та слабкої комунікації між органами влади та міжнародними структурами. Це ускладнює реалізацію міжнародних зобов'язань, потребує додаткового регулювання та підвищення ефективності координаційних механізмів на національному рівні [10, с.59].

У підсумку, аналіз практики міжнародної взаємодії України у сфері антикорупції свідчить про значні досягнення у впровадженні міжнародних стандартів, підвищенні прозорості державних органів та інтеграції національної системи у глобальний антикорупційний простір. Разом із тим, проблеми реалізації міжнародних зобов'язань, що пов'язані з бюрократією, недостатньою координацією та низьким рівнем підготовки персоналу, залишаються актуальними та потребують системного вирішення.

Ми дійшли до наступного висновку, адміністративно-правове забезпечення міжнародної антикорупційної співпраці України ґрунтується на комплексі нормативних актів, міжнародних договорів та організаційних механізмів, що регулюють взаємодію державних органів у боротьбі з

корупційними проявами. Основою такого забезпечення є міжнародні конвенції, до яких приєдналася Україна, зокрема Конвенція ООН проти корупції та Конвенція Ради Європи про протидію корупції. Ці документи визначають стандарти прозорості, підзвітності та співпраці у кримінальноправовій сфері, зокрема обмін інформацією, взаємну правову допомогу, екстрадицію підозрюваних та замороження активів. Українське законодавство інтегрує ці міжнародні норми через прийняття відповідних законів та підзаконних актів, які регламентують діяльність органів влади у сфері запобігання та протидії корупції.

Важливою складовою адміністративно-правового механізму є визначення компетенції державних органів, що беруть участь у міжнародному антикорупційному співробітництві. Серед них особливе місце займають Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Міністерство юстиції. Вони координують діяльність з іноземними колегами, забезпечують запити про правову допомогу та здійснюють нагляд за виконанням міжнародних угод. Належна організаційна структура дозволяє ефективно реалізовувати міжнародні зобов'язання, водночас зменшуючи ризики порушення прав людини та забезпечуючи законність процедур.

Адміністративно-правове забезпечення включає й розробку внутрішніх нормативних актів, які регулюють порядок взаємодії органів влади з іноземними установами та організаціями. Серед таких актів — положення про порядок отримання і надання правової допомоги, внутрішні інструкції щодо обробки міжнародних запитів та методики перевірки отриманої інформації. Значна увага приділяється питанню конфіденційності даних та захисту персональної інформації, що передається в рамках міжнародної співпраці. Ефективність цих процедур забезпечує своєчасне реагування на запити закордонних партнерів та сприяє формуванню довіри до українських органів у сфері боротьби з корупцією.

Окремим напрямом адміністративно-правового забезпечення є підготовка кадрів та підвищення їх кваліфікації для роботи у міжнародному антикорупційному середовищі. Це передбачає навчання українських службовців міжнародним стандартам антикорупційної діяльності, методам розслідування транснаціональних злочинів та практикам обміну інформацією. Підвищення професійного рівня персоналу дозволяє не лише ефективніше реалізовувати міжнародні угоди, а й запроваджувати інноваційні методи взаємодії з іноземними партнерами, включаючи використання цифрових платформ та електронних реєстрів.

Насамкінець, адміністративно-правове забезпечення міжнародної антикорупційної співпраці України є системним і багаторівневим процесом, який поєднує нормативно-правову базу, організаційні механізми та кадрові ресурси. Його ефективність прямо впливає на спроможність держави протидіяти корупційним проявам як всередині країни, так і у міжнародному вимірі. Системне застосування міжнародних стандартів, чітке визначення повноважень органів влади та постійне вдосконалення процедур дозволяють Україні забезпечувати прозорість, законність і ефективність у сфері міжнародної антикорупційної діяльності, що сприяє зміцненню її іміджу на глобальній арені.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ МІЖНАРОДНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ

3.1. Зарубіжний досвід організації міжнародної антикорупційної співпраці (на прикладі ЄС, Грузії, Румунії тощо) та можливості його імплементації в Україні

Зарубіжний досвід організації міжнародної антикорупційної співпраці, особливо у межах Європейського Союзу, є надзвичайно цінним для України, яка прагне інтегруватися до європейського правового простору та зміцнити власну антикорупційну систему. ЄС сформував багаторівневу інституційну та правову базу боротьби з корупцією, яка охоплює як правотворчу діяльність, так і безпосереднє правоохоронне співробітництво. Одним із ключових документів є Конвенція ЄС про боротьбу з корупцією, що прямо стосується посадових осіб Європейських Співтовариств та країн-членів. Україна може використати цей досвід, розробивши аналогічні інструменти для співпраці з міжнародними партнерами, які б передбачали спільне розслідування корупційних правопорушень і притягнення винних до відповідальності незалежно від національних кордонів [68, с.34].

Важливу роль у системі ЄС відіграє Європейське бюро з питань боротьби з шахрайством (OLAF). Воно займається розслідуванням зловживань із коштами ЄС та контролює дотримання фінансової дисципліни. OLAF забезпечує ефективну взаємодію між національними органами країн-членів та інституціями ЄС, що створює прозорий механізм контролю за використанням бюджетних коштів. Для України корисним є запровадження подібної незалежної структури з широкими контрольними та розслідувальними повноваженнями у сфері міжнародних фінансових потоків, особливо з урахуванням масштабних програм зовнішньої допомоги та інвестицій, що надходять у державу [51, с.70].

Ще одним ключовим елементом є діяльність Європейської прокуратури (EPPO), яка почала функціонувати у 2021 році. Її головним завданням є розслідування та кримінальне переслідування злочинів, що шкодять фінансовим інтересам ЄС, включаючи корупційні правопорушення. Створення такої наднаціональної інституції демонструє прагнення ЄС до інтеграції механізмів кримінального правосуддя на основі спільних стандартів. Україна може вивчити досвід EPPO для розробки власних міждержавних ініціатив у рамках співпраці з країнами ЄС, що сприятиме швидшому реагуванню на випадки корупції, які мають транскордонний характер [43, с.79].

Окрему увагу заслуговує Європейська мережа антикорупційних органів (EACN), створена у 2018 році. Вона об'єднує представників національних антикорупційних органів для обміну інформацією, найкращими практиками та спільної роботи над проблемними питаннями. Цей формат дозволяє виробляти єдині підходи до оцінки та запобігання корупції. Україна, маючи НАБУ, НАЗК і САП, може активно брати участь у роботі EACN, використовуючи досвід розвинених європейських держав для підвищення ефективності власних інституцій.

Варто також врахувати діяльність GRECO (Групи держав проти корупції Ради Європи), яка хоча й не є органом ЄС, але активно співпрацює з ним у виробленні антикорупційних стандартів. GRECO здійснює регулярні моніторинги, оцінює виконання рекомендацій і контролює прогрес держав у боротьбі з корупцією. Для України участь у GRECO є важливим стимулом до реформування, проте ефективність цієї співпраці залежить від того, наскільки якісно будуть реалізовані рекомендації на національному рівні.

Досвід ЄС показує, що міжнародна антикорупційна співпраця є дієвою лише тоді, коли вона поєднує політичні зобов'язання, чіткі правові норми та інституційну практику. Лише формального приєднання до міжнародних документів недостатньо — потрібні дієві механізми контролю, незалежні органи та ефективні інструменти обміну інформацією. Україна має змогу

адаптувати ці підходи, особливо в контексті наближення свого законодавства до *acquis communautaire* [34, с.16].

Важливим аспектом є забезпечення незалежності антикорупційних інституцій. У країнах ЄС існує чіткий розподіл функцій між органами слідства, прокуратури та судової влади, що мінімізує політичний вплив на антикорупційну політику. Для України цей досвід є надзвичайно актуальним, оскільки політичний тиск на антикорупційні органи залишається однією з ключових проблем, що знижує довіру суспільства та міжнародних партнерів.

Не менш важливим напрямом є запровадження дієвих механізмів захисту викривачів корупції. ЄС має розвинене законодавство у цій сфері, яке гарантує анонімність, безпеку та правовий захист для осіб, які повідомляють про корупційні злочини. Україна ухвалила закон про захист викривачів, проте його практична реалізація потребує вдосконалення. Використання європейських практик може сприяти підвищенню довіри до механізмів виявлення корупції та зменшити рівень латентності цього явища.

Зарубіжний досвід також підкреслює важливість фінансової прозорості та контролю за доходами й видатками посадових осіб. У ЄС діють суворі стандарти декларування, які супроводжуються ефективними механізмами перевірки достовірності поданих даних. В Україні система електронного декларування стала важливим кроком, але залишається потреба у вдосконаленні механізмів верифікації декларацій, зокрема через розширення міжнародної співпраці у сфері фінансового моніторингу.

Іншим важливим елементом є розвиток цифрових інструментів. ЄС активно застосовує системи електронного обміну даними, інтегровані реєстри та інформаційні платформи для забезпечення прозорості фінансових потоків. Україна також рухається у цьому напрямі, однак потребує глибшої інтеграції у європейські інформаційні мережі, що дозволило б швидко відстежувати корупційні ризики у сфері міжнародної торгівлі, митних операцій та банківських транзакцій [34, с.63].

ЄС також демонструє приклади успішного партнерства державного сектору та громадянського суспільства у боротьбі з корупцією. Роль неурядових організацій, аналітичних центрів та журналістських розслідувань визнана офіційно й підтримується на законодавчому рівні. Для України важливим завданням є забезпечення реальної участі громадянського суспільства у формуванні та моніторингу антикорупційної політики, що може підвищити її легітимність і ефективність.

Суттєвим викликом для ЄС, як і для України, є боротьба з транснаціональною корупцією. Європейські країни активно співпрацюють у межах Інтерполу, Європолу та інших міжнародних структур для виявлення злочинних схем відмивання коштів. Україна може використати ці механізми для підвищення ефективності власних органів фінансового моніторингу та залучення міжнародної підтримки у процесі розслідування складних злочинів.

Приклади реформ у країнах Центральної та Східної Європи свідчать, що успішна імплементація європейських практик можлива лише за умови політичної волі та широкої підтримки суспільства. Польща, Словаччина, Румунія пройшли шлях від деклараційних намірів до створення ефективних антикорупційних інституцій, і цей досвід може бути надзвичайно корисним для України [30, с.200].

Врешті-решт, зарубіжний досвід ЄС доводить, що міжнародна антикорупційна співпраця є динамічним процесом, що вимагає постійного оновлення правової та інституційної бази відповідно до викликів часу. Для України ключовим завданням є не лише формальне наближення до європейських стандартів, а й реальне втілення ефективних інструментів протидії корупції. Це стане фундаментом для інтеграції у європейський правовий простір та зміцнення довіри міжнародних партнерів.

Міжнародна антикорупційна співпраця в межах Європейського Союзу базується на багаторівневій системі інституцій, механізмів контролю та координації, що дозволяють ефективно протидіяти корупції на національному і наднаціональному рівнях. ЄС розглядає корупцію не лише як внутрішню

загрозу для країн-членів, а й як глобальний виклик для демократії, верховенства права та економічної стабільності. Для України, яка прагне інтеграції в європейський правовий та інституційний простір, досвід ЄС є надзвичайно цінним, оскільки він демонструє, як узгоджені дії національних урядів та європейських інституцій можуть знизити рівень корупції, підвищити прозорість і сприяти зміцненню громадської довіри.

У рамках ЄС одним із ключових механізмів координації у сфері боротьби з корупцією виступає Європейська комісія, яка проводить регулярні огляди стану верховенства права та оприлюднює звіти про корупційні ризики у країнах-членах. Це дозволяє забезпечити своєрідний "тиск колег", коли держави змушені вдосконалювати антикорупційну політику, щоб відповідати загальним стандартам. В Україні імплементація подібних механізмів могла б стати каталізатором системних змін, адже міжнародний моніторинг і публічні звіти стимулюють державні органи до реальних реформ, а не формального виконання зобов'язань.

Таблиця 3.1

Досвід ЄС – можливості імплементації в Україні [29]

Сфера/інструмент	Практика в ЄС	Можливості імплементації в Україні
Моніторинг і контроль	Регулярні звіти Єврокомісії про верховенство права та корупційні ризики у державах-членах	Впровадження незалежного міжнародного моніторингу реформ (спільні звіти з ЄС, GRECO, OECD) для стимулювання системних змін
OLAF (Європейське бюро з боротьби з шахрайством)	Розслідує фінансові злочини, пов'язані з коштами ЄС, передає справи у національні органи	Створення тісного механізму обміну даними між НАБУ, САП і OLAF для контролю за використанням міжнародної допомоги
Європейська прокуратура (EPPO)	Має право розслідувати фінансові злочини, що шкодять бюджету ЄС, та координувати міжнародні справи	Можливість приєднання України до окремих форматів співпраці з EPPO або створення аналогічної спільної слідчої структури

Гармонізація права (Директиви ЄС)	Уніфікація законодавства у сфері боротьби з корупцією, відмивання коштів, захисту викривачів	Подальша адаптація законодавства України до стандартів ЄС у рамках Угоди про асоціацію
Цифрові інструменти	Електронні реєстри майна, відкриті закупівлі, публічні бази даних	Розширення та інтеграція систем Prozorro, e-Health, відкритих реєстрів у європейський інформаційний простір
Освітні програми	Виховання культури доброчесності у школах, університетах, держслужбі	Запровадження обов'язкових курсів з антикорупційної етики у школах і системі підготовки держслужбовців
Захист викривачів	Гарантії анонімності, правовий і фінансовий захист для осіб, що повідомляють про корупцію	Створення незалежного органу для прийому заяв від викривачів, посилення гарантій безпеки
Міждержавні мережі	Антикорупційні органи ЄС співпрацюють у форматі міжнародних мереж, обмінюючись досвідом	Активне приєднання НАБУ, НАЗК, САП до європейських професійних асоціацій і мереж обміну інформацією
Фінансовий моніторинг	Розвинуті системи запобігання відмиванню коштів, інтегровані у FATF і європейську мережу	Посилення співпраці з ЄС у сфері AML (Anti-Money Laundering), модернізація Держфінмоніторингу
Співпраця з громадянським суспільством	Інституційний діалог влади з NGO, журналістами і розслідувачами	Інтеграція громадських організацій у систему антикорупційного контролю (громадські ради, наглядові механізми)
Стратегічна сталість	Антикорупційні стратегії ЄС мають довгостроковий характер і не залежать від політичних циклів	Закріплення ключових антикорупційних механізмів у Конституції та базових законах України
Публічна прозорість	Відкритий доступ до даних державних установ і закупівель	Розширення відкритих баз даних в Україні з обов'язковим оновленням у режимі реального часу
Міжнародні санкції проти корупціонерів	Використання "Магнітських списків" і фінансових санкцій проти осіб, що причетні до корупції	Запровадження національного аналогу антикорупційних санкцій, синхронізованих з ЄС і США

Антикорупційні індикатори	Використання системи оцінки корупційних ризиків у державних органах	Розробка в Україні єдиної системи оцінки доброчесності держслужбовців
Міжнародна взаємодія	Спільні розслідування та європейські слідчі групи	Розширення співпраці України з Європолем та Інтерполом у корупційних справах

Важливою складовою є робота Європейського бюро з питань боротьби з шахрайством, яке спеціалізується на виявленні корупційних правопорушень, пов'язаних із використанням фінансових ресурсів ЄС [58]. OLAF проводить незалежні розслідування і передає результати до національних органів для подальшого переслідування винних. Для України актуальним було б створення більш тісних зв'язків між НАБУ та OLAF, що дозволило б ефективно відстежувати використання коштів міжнародної допомоги, зменшувати зловживання та підвищувати довіру міжнародних партнерів до прозорості управління фінансами.

Окрему роль у боротьбі з корупцією відіграє Європейська прокуратура, яка була створена для розслідування фінансових злочинів, що шкодять інтересам ЄС. Вона має право безпосередньо втручатися у діяльність національних органів та координувати міжнародні розслідування. Україна, яка наразі не є членом ЄС, могла б розглянути можливість часткової інтеграції в систему EPPO або створення аналогічної моделі співпраці, щоб забезпечити більш ефективний контроль за фінансовими потоками, особливо тими, що надходять у вигляді грантів і кредитів від ЄС [27, с.291].

Ключовим інструментом ЄС є Директиви, які зобов'язують країни-члени гармонізувати національне законодавство у сфері антикорупційної політики. Це стосується як запобігання відмиванню коштів, так і регулювання фінансування політичних партій, доступу до інформації, захисту викривачів. Україна вже частково адаптувала своє законодавство до європейських стандартів, але подальша гармонізація могла б забезпечити більш комплексну інтеграцію. Імплементация директив ЄС дозволила б Україні отримати єдину з

європейськими країнами систему інструментів для боротьби з корупцією, що суттєво підвищило б ефективність внутрішніх реформ [29, с.179].

Значний досвід ЄС зосереджений у сфері цифровізації антикорупційних процесів. Європейські країни активно впроваджують електронні реєстри майна, публічні системи закупівель, відкриті бази даних, що унеможливлюють маніпуляції та створюють умови для суспільного контролю. Для України інтеграція у європейські цифрові платформи може стати вирішальним кроком у боротьбі з корупцією, адже саме технологічні інновації мінімізують людський фактор у прийнятті управлінських рішень і роблять державні процеси більш прозорими.

Не менш важливим є досвід країн ЄС у сфері формування культури доброчесності. Антикорупційні програми у школах, університетах та державних установах спрямовані на виховання нульової толерантності до хабарництва та зловживань [32, с.60]. Україна, яка все ще зіштовхується з проблемою "побутової корупції", може імплементувати подібні освітні ініціативи на національному рівні, щоб закріпити цінності доброчесності у свідомості нового покоління.

Особливої уваги заслуговує практика ЄС щодо захисту викривачів корупції. Європейські країни створили системи, що гарантують анонімність, правовий і навіть фінансовий захист для осіб, які повідомляють про факти корупційних зловживань. В Україні захист викривачів все ще залишається слабкою ланкою, що стримує громадян від активного залучення до антикорупційної боротьби. Запозичення європейського досвіду дозволило б створити дієвий механізм, який зміцнив би довіру суспільства до державних інституцій.

Значним досягненням ЄС є створення міждержавних мереж антикорупційних органів, що дозволяє обмінюватися інформацією, досвідом і найкращими практиками. Для України участь у таких мережах відкриває можливість підвищити кваліфікацію національних кадрів, отримати доступ до сучасних методик розслідування і розширити міжнародну підтримку у

протидії корупції. Це особливо важливо в умовах гібридних загроз, коли корупційні практики можуть поєднуватися з діяльністю іноземних спецслужб чи організованої злочинності.

Проте слід зазначити, що навіть у країнах ЄС боротьба з корупцією стикається з низкою викликів. Це і політичний тиск на антикорупційні інституції, і нерівномірний рівень доброчесності серед держав-членів, і складність уніфікації правових норм. Україна повинна враховувати ці труднощі, щоб уникати їх у процесі імплементації європейського досвіду.

Надмірна формалізація чи запозичення інститутів без урахування національної специфіки можуть призвести до втрати ефективності реформ [27, с.320].

Особливу увагу Україна має звернути на взаємодію антикорупційних органів із громадянським суспільством, що у ЄС вважається одним із ключових чинників успіху. Прозорість, відкритість даних, інституційна співпраця з неурядовими організаціями та журналістами дозволяє створювати більш стійку систему запобігання корупції. У цьому контексті важливим є залучення українських організацій до міжнародних мереж та проектів, що функціонують у межах ЄС.

Ще одним перспективним напрямом для України є використання європейських механізмів фінансового моніторингу. Країни ЄС мають розвинуті системи запобігання відмиванню коштів та відстеження підозрілих фінансових операцій, які інтегровані у глобальні структури FATF. Україна, посилюючи співпрацю з європейськими партнерами, може не лише зміцнити свою фінансову безпеку, але й отримати додаткові інструменти для боротьби з організованою злочинністю, яка живиться корупційними потоками [32, с.59].

Важливим фактором для України є також інституційна сталість антикорупційної політики ЄС, що забезпечується довгостроковими стратегіями, а не ситуативними рішеннями. Для імплементації цього досвіду Україні необхідно закріпити антикорупційні механізми на конституційному і законодавчому рівні так, щоб їхня дія не залежала від політичних змін чи

персоналій у владі. Лише за цієї умови можна досягти стійкого прогресу у боротьбі з корупцією.

Таким чином, досвід ЄС демонструє, що ефективна боротьба з корупцією потребує комплексного підходу, який охоплює правові, інституційні, технологічні та культурні аспекти. Для України імплементація європейських стандартів і практик може стати одним із ключових чинників успіху на шляху до європейської інтеграції, зміцнення державності та відновлення довіри як всередині країни, так і з боку міжнародних партнерів [30, с.190].

Що стосується Грузії й Румунії, то за останні десятиліття стали прикладами країн, які, маючи складний корупційний спадок, змогли продемонструвати відчутні успіхи у боротьбі з корупцією та організації міжнародної антикорупційної співпраці. Досвід цих держав привертає особливу увагу в Україні, оскільки вони пройшли шлях глибоких інституційних реформ і поступової інтеграції у європейський правовий простір, що дозволило забезпечити більш ефективне використання міжнародних механізмів контролю та співпраці [58, с.70].

У випадку Грузії одним із ключових напрямів стало радикальне оновлення державних інституцій після «Революції троянд». Країна зосередила зусилля на створенні прозорої системи державного управління, зменшенні бюрократії та цифровізації адміністративних послуг [4]. Ці реформи дозволили різко скоротити кількість корупційних практик на побутовому рівні, що було відзначено міжнародними організаціями, включно з Transparency International. Участь Грузії в міжнародних антикорупційних ініціативах, таких як GRECO, та активна співпраця з Європейським Союзом стали запорукою формування сталих практик контролю та доброчесності [42, с.86].

Румунія натомість обрала шлях створення потужних спеціалізованих органів, зокрема Національного антикорупційного директорату (DNA), який став однією з найвідоміших антикорупційних інституцій у Східній Європі. DNA зарекомендував себе активними розслідуваннями щодо високопосадових чиновників та політиків, що довгий час було «табу» для постсоціалістичних

країн. Важливим фактором стала підтримка з боку ЄС, який здійснював моніторинг реформ через Механізм співпраці та перевірки (CVM). Це забезпечувало Румунії не лише зовнішній тиск, а й доступ до фінансової та експертної допомоги [24, с.147].

Україна може використати грузинський досвід цифровізації як основу для мінімізації можливостей для корупції на нижчих щаблях державного управління. Розвиток електронного урядування та автоматизація адміністративних процесів дозволяють усунути корупційні ризики, що виникають під час безпосередньої взаємодії громадянина з чиновником [32, с.19]. Приклад Грузії демонструє, що навіть за умов обмежених ресурсів, системна діджиталізація може стати потужним антикорупційним інструментом, якщо вона супроводжується політичною волею [4].

Румунський досвід для України є особливо цінним у сфері розбудови спеціалізованих органів із розширеними повноваженнями. DNA показав, що ефективна робота антикорупційних інституцій можлива лише за умови незалежності та політичної неупередженості [24, с.215]. Українським НАБУ та САП варто врахувати румунський підхід до організаційної автономії, кадрової політики та забезпечення міжнародного нагляду, який підсилює довіру до результатів діяльності [58, с.67].

Важливим елементом співпраці Грузії з міжнародними партнерами стало впровадження практик прозорості в державному секторі. Зокрема, країна активно долучилася до ініціативи «Відкритий уряд» (OGP), що дозволило вибудувати нові форми діалогу між громадянським суспільством та владою [42, с.81]. Для України цей досвід може стати основою для зміцнення антикорупційної інфраструктури, орієнтованої на підзвітність перед суспільством.

Румунія, зі свого боку, засвідчила ефективність використання міжнародного моніторингу як стимулу для реформ. CVM став своєрідним «зовнішнім арбітром», що оцінював прогрес і вказував на слабкі місця у протидії корупції. Для України корисним буде запровадження аналогічного

механізму на етапі європейської інтеграції, що дозволить уникнути імітації реформ та забезпечити їхню сталість.

Ще одним аспектом, який заслуговує на увагу, є кадрова політика. У Грузії антикорупційні реформи супроводжувалися масштабною заміною персоналу в державних структурах, що дозволило подолати інерцію старої системи. В Румунії ж акцент робився на підвищенні професійного рівня кадрів та їхній підзвітності перед антикорупційними інституціями. Для України доцільно поєднати ці підходи: здійснити поступову зміну поколінь у держапараті, водночас інвестуючи у підготовку висококваліфікованих фахівців [21, с.376].

Грузинські реформи також підкреслили значення міжнародної технічної допомоги. Країна активно залучала ресурси Світового банку, USAID та ЄС, що дозволяло впроваджувати цифрові платформи та будувати нові інституції [32, с.90]. Україна, отримуючи значну міжнародну підтримку, може застосувати цей досвід для посилення інфраструктури антикорупційних органів, водночас забезпечивши прозорість використання допомоги.

У румунському випадку особливу роль відігравала співпраця з Європейською прокуратурою та європейськими правоохоронними органами. Це дало можливість створювати спільні слідчі групи й координувати боротьбу з корупцією, що має транснаціональний характер [58, с.24]. Для України цей досвід особливо актуальний, зважаючи на виклики, пов'язані з відновленням після війни та масштабними потоками міжнародної допомоги.

Обидві країни показали, що роль громадянського суспільства у боротьбі з корупцією є ключовою. У Грузії воно виступило партнером у реалізації цифрових реформ [42, с.80], а в Румунії стало рушійною силою суспільного контролю за діяльністю DNA [66, с.132]. Для України важливо інституційно закріпити участь громадських організацій у моніторингу антикорупційної політики та забезпечити механізми їхнього впливу на ухвалення рішень.

Ще однією спільною рисою обох країн стало те, що їхній прогрес був нерозривно пов'язаний із перспективою європейської інтеграції. Грузія й

Румунія використовували антикорупційну співпрацю як засіб наближення до ЄС та підтвердження своєї відданості європейським цінностям. Україна, маючи статус кандидата в члени ЄС, може скористатися цим досвідом як дороговказом для здійснення незворотних реформ.

Водночас слід врахувати і проблеми, з якими зіткнулися Грузія та Румунія. У першому випадку реформи поступово втратили інтенсивність, що створило ризики для сталості досягнень [19, с.128]. У другому — виникали періоди політичного тиску на DNA, що ставило під сумнів його незалежність [24, с.37]. Для України це означає необхідність закріплення антикорупційних змін на законодавчому рівні та створення запобіжників від політичної інтерференції [19, с.108].

Загалом досвід Грузії та Румунії демонструє, що міжнародна антикорупційна співпраця може бути ефективною лише тоді, коли внутрішні реформи підкріплюються зовнішнім тиском і підтримкою. Для України важливо поєднати грузинський акцент на цифровізації й прозорості з румунським підходом до незалежних інституцій і міжнародного моніторингу. Саме таке поєднання може створити дієву модель протидії корупції, здатну забезпечити довгострокові результати та сприяти інтеграції в європейську спільноту.

Досвід Грузії та Румунії у сфері міжнародної антикорупційної співпраці є надзвичайно цінним для України, адже обидві держави пройшли шлях системних реформ, спрямованих на подолання корупції та налагодження співробітництва з міжнародними партнерами. Грузія після «революції троянд» стала прикладом радикального оновлення інституцій, ліквідації старих корумпованих структур та створення нових органів із залученням міжнародної підтримки. Румунія, у свою чергу, активно інтегрувалася до Європейського Союзу, а процес боротьби з корупцією став умовою вступу до європейської спільноти. Обидва випадки демонструють, що міжнародна взаємодія у боротьбі з корупцією може стати не лише технічним інструментом, а й політичним стимулом до глибинних трансформацій.

Таблиця 3.2

Досвід Грузії та Румунії у міжнародній антикорупційній співпраці та можливості для України

Критерій	Грузія	Румунія	Можливості для України
Політичний контекст	«Революція троянд» (2003), радикальні реформи, перезапуск інституцій	Євроінтеграція, вступ до ЄС (2007), антикорупція як умова членства	Євроінтеграційний курс, кандидатство в ЄС, війна як стимул реформ
Ключові інституції	Національний антикорупційний комітет, координаційні ради, реформа поліції	Національний антикорупційний директорат (DNA), судові інституції	НАБУ, САП, ВАКС, НАЗК, потреба в зміцненні незалежності
Міжнародні партнери	ЄС, ООН, Рада Європи, США	ЄС (CVM), США, міжнародні правозахисні організації	ЄС, США, G7, міжнародні фінансові інституції
Інструменти співпраці	Технічна допомога, донорські програми, моніторинг реформ	Постійний моніторинг Єврокомісії (CVM), зовнішній тиск і контроль	Можливе впровадження постійного механізму зовнішнього моніторингу та аудиту
Пріоритети реформ	Ліквідація побутової корупції, електронізація послуг, спрощення процедур	Високопосадова корупція, судові процеси проти політиків, прозорість	Поєднання обох підходів: побутова + політична корупція
Роль громадянського суспільства	Зростання довіри до держави через реформи	Активна підтримка та контроль громадськості, антикорупційні ініціативи	Потреба в посиленні комунікації влади з суспільством
Досягнення	Зниження побутової корупції, підвищення рівня довіри, швидкі результати	Ефективна робота DNA, переслідування топпосадовців, позитивний імідж у ЄС	Можливість швидкого прогресу при умові незалежності органів і контролю ззовні

Проблеми	Концентрація влади, ризик політизації реформ	Політичні кризи, спроби впливу на DNA	Ризик політичного тиску, нестабільність через війну
Фінансова підтримка	Донорські програми ЄС, США, Світового банку	ЄС, США, міжнародні фінансові інституції	Використати потоки міжнародної допомоги для інституційного розвитку
Загальний висновок	Приклад швидких адміністративних змін, важливість міжнародної підтримки	Приклад інституційної стабільності через зовнішній моніторинг	Поєднання двох моделей: радикальні адміністративні реформи + довготривалий міжнародний контроль

У Грузії ключову роль відіграв Національний антикорупційний комітет та Рада з координації антикорупційної політики, які активно співпрацювали з ООН, ЄС, Радою Європи та іншими міжнародними організаціями. Залучення до програм технічної допомоги дало змогу реформувати поліцію, спростити адміністративні процедури та впровадити електронне урядування. Важливо, що міжнародні донори та партнери брали участь у процесі не лише як спостерігачі, а як активні учасники, що здійснювали моніторинг і контроль за результатами. Це суттєво підвищило рівень довіри до грузинських реформ [8, с.170].

Румунія стала відомою завдяки діяльності Національного антикорупційного директорату, який здобув підтримку ЄС та США. Міжнародна взаємодія проявлялася у формі постійного моніторингу з боку Єврокомісії в межах Механізму співпраці та перевірки. Цей механізм забезпечував зовнішній тиск на румунську владу та стимулював продовження реформ навіть у ситуаціях політичної нестабільності [24, с.431]. Співпраця з міжнародними експертами та правозахисними організаціями допомогла Румунії сформувати репутацію країни, яка веде реальну боротьбу з корупцією.

Для України досвід Румунії є особливо важливим, оскільки він демонструє, як зовнішній моніторинг і міжнародний контроль можуть стати ефективним інструментом протидії внутрішньому політичному тиску. В

умовах, коли антикорупційні інститути в Україні часто піддаються спробам політичного впливу, впровадження подібних механізмів міжнародної перевірки могло б забезпечити стабільність і незалежність НАБУ, САП та ВАКС [14, с.60].

Грузинський приклад цікавий для України тим, що він показує можливості радикальної адміністративної реформи у короткі терміни. Електронізація послуг, спрощення процедур, ліквідація старих структур – усе це сприяло зниженню побутової корупції. Україна вже впровадила елементи електронного урядування, проте досвід Грузії може підштовхнути до подальшого розвитку системи «єдиного вікна» та цифрових сервісів [8, с.204].

У контексті міжнародної взаємодії обидві країни продемонстрували, що антикорупційні реформи значно ефективніші тоді, коли вони поєднані з інтеграційними процесами. Грузія – з євроатлантичними прагненнями, Румунія – з членством в ЄС. Україна вже має статус кандидата в ЄС, а отже, впровадження міжнародних механізмів співпраці в антикорупційній сфері може стати важливим елементом її євроінтеграційного шляху [24, с.355].

Не менш важливим є питання незалежності антикорупційних органів. І в Грузії, і в Румунії міжнародні партнери вимагали створення інституцій, захищених від політичного впливу. В Україні подібні виклики залишаються актуальними, особливо в умовах воєнного стану. Імплементация досвіду Румунії могла б посилити гарантії незалежності НАБУ та САП, зокрема через постійний зовнішній моніторинг [19, с.130].

Успіхи Румунії у співпраці з міжнародними партнерами пояснюються також високим рівнем прозорості. Регулярні звіти DNA та відкритість інформації дозволяли громадянам та міжнародним організаціям контролювати діяльність інституцій. Для України це означає необхідність не лише створювати незалежні органи, а й забезпечувати їхню підзвітність суспільству та міжнародним партнерам [21, с.257].

Грузія у свою чергу показала, що активна боротьба з побутовою корупцією може змінити сприйняття держави громадянами. Залучення

міжнародних інститутів до реформ у сфері поліції та публічних послуг сприяло формуванню нової культури довіри до влади. В Україні цей аспект можна використати для підвищення ефективності комунікації між владою та суспільством у межах антикорупційної політики [8, с.220].

Проте слід враховувати й проблеми. У Грузії поступово почали з'являтися нарікання на зосередження влади у руках виконавчої гілки та зменшення незалежності інституцій. У Румунії політичні кризи неодноразово ставили під сумнів досягнення антикорупційної політики. Для України це є попередженням про те, що міжнародна взаємодія не може бути панацеєю – важливо постійно підтримувати баланс між зовнішнім контролем і внутрішньою відповідальністю [19, с.64].

Особливого значення в обох країнах набуло питання міжнародної технічної допомоги. ЄС, США, Світовий банк та інші партнери фінансували навчання кадрів, створення IT-рішень та інформаційних систем. Україна, яка вже отримує значну допомогу від міжнародних донорів, може використати цей досвід для більш системного розвитку антикорупційної інфраструктури [24, с.47].

У перспективі, досвід Грузії та Румунії доводить, що успішна міжнародна антикорупційна співпраця можлива лише тоді, коли вона інтегрована у ширший процес демократичних та правових реформ. В Україні варто синхронізувати діяльність антикорупційних органів із загальною стратегією реформування судової системи, органів прокуратури та державного управління [21, с.460].

Таким чином, аналіз практики Грузії та Румунії дозволяє виокремити кілька ключових напрямів для України: забезпечення незалежності інституцій, прозорості та підзвітності, активне впровадження електронного урядування, а також створення механізмів зовнішнього моніторингу. Усе це має здійснюватися у тісній співпраці з міжнародними партнерами [14, с.59].

Водночас український контекст, зокрема умови війни, потребує адаптації цих підходів. Якщо Грузія та Румунія розвивали антикорупційну співпрацю у

відносно мирних умовах, то Україна має інтегрувати її у систему національної безпеки та післявоєнного відновлення. Це відкриває новий вимір для імплементації зарубіжного досвіду [19, с.200].

Отже, досвід Грузії та Румунії підтверджує, що міжнародна співпраця у сфері боротьби з корупцією є потужним інструментом реформування держави. Для України він може стати ключовим чинником не лише у досягненні прогресу у сфері доброчесності, а й у зміцненні позицій на міжнародній арені та просуванні інтеграції до ЄС.

3.2. Пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції

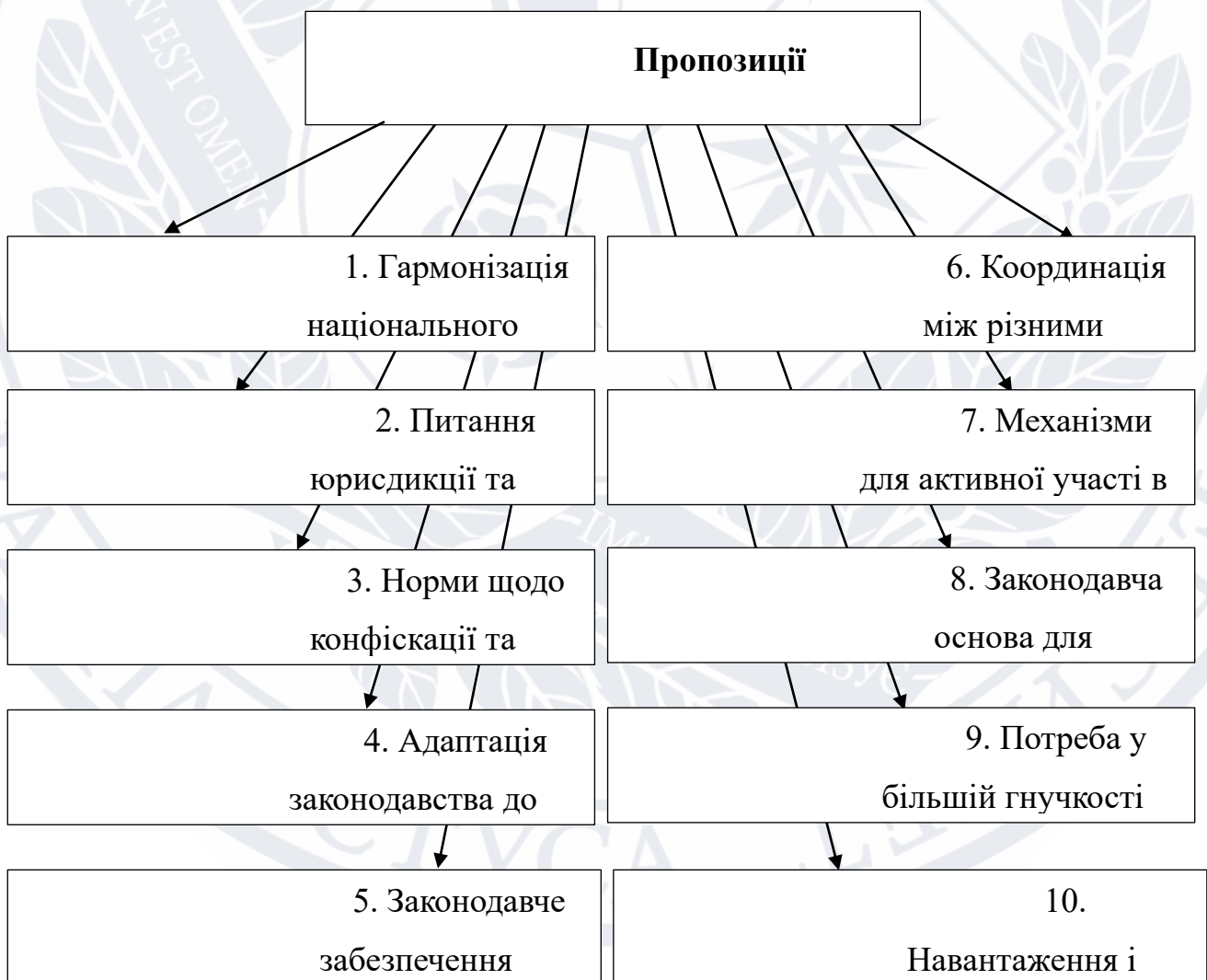

Рис. 3.1. Пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції

Джерело: розроблено автором

Нормативно-правове регулювання міжнародної співпраці у сфері протидії корупції в Україні перебуває у постійному процесі вдосконалення. Це пов'язано як із внутрішніми потребами держави, так і з міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе, ратифікуючи ключові конвенції та беручи участь у міжнародних антикорупційних ініціативах. Проте сучасні виклики, зокрема високий рівень корупційних ризиків у публічному секторі та необхідність тісної інтеграції у європейський правовий простір, вимагають більш системного підходу до оновлення законодавчої бази.

Важливим напрямом вдосконалення є гармонізація національного законодавства із правом Європейського Союзу. Йдеться не лише про формальне відтворення положень європейських актів, а й про запровадження інституційних механізмів, які довели свою ефективність у державах-членах. Це стосується, зокрема, системи фінансового моніторингу, прозорості державних закупівель, захисту викривачів та забезпечення належних стандартів етики у державній службі.

У цьому контексті Україна потребує чіткішого нормативного закріплення процедур взаємодії між антикорупційними органами та міжнародними структурами. Досвід співпраці з Європейським бюро з питань боротьби з шахрайством (OLAF) та Групою держав проти корупції (GRECO) свідчить про необхідність встановлення прозорих каналів обміну інформацією, що дозволить підвищити результативність спільних розслідувань та уникнути дублювання зусиль.

Значної уваги потребує й питання юрисдикції та правової допомоги. Сучасна практика показує, що корупційні злочини дедалі частіше мають транскордонний характер, охоплюючи як фінансові операції, так і використання офшорних юрисдикцій. Українське законодавство повинно

передбачати ефективні механізми взаємного визнання рішень судів і рішень антикорупційних органів інших держав, що сприятиме реальній ефективності міжнародного співробітництва.

Окремої розробки вимагають норми щодо конфіскації та повернення активів. Хоча Україна вже запровадила окремі інструменти у цій сфері, правозастосовна практика залишається обмеженою. Тому доцільно вдосконалити процедури міжнародного співробітництва у частині арешту майна, яке знаходиться за кордоном, а також забезпечити правову визначеність у питаннях розподілу конфіскованих активів між державами [10, с.61].

Варто також посилити нормативно-правові гарантії діяльності Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами (АРМА), адже саме воно відіграє ключову роль у взаємодії з іноземними партнерами. Чітке визначення його повноважень у сфері міжнародної правової допомоги дозволить підвищити довіру з боку іноземних юрисдикцій та полегшить спільну роботу у складних транснаціональних справах.

Не менш актуальним завданням є адаптація законодавства до нових технологічних викликів. Використання цифрових інструментів для розслідувань і забезпечення прозорості діяльності органів влади має отримати належне нормативне регулювання. У цьому контексті важливо врегулювати питання обміну електронними доказами у міжнародних провадженнях та гарантувати їхню допустимість у судових процесах [7, с.68].

Потребує розвитку й законодавче забезпечення інституту міжнародних антикорупційних місій і спільних слідчих груп. Українське право повинно більш чітко регламентувати механізми створення таких груп, їхній мандат та порядок розподілу повноважень між національними і зарубіжними органами. Це дозволить забезпечити оперативність у боротьбі з корупцією, яка має транснаціональні виміри [6, с.15].

Особливе значення має і сфера освіти та підвищення кваліфікації. Нормативні акти повинні передбачати системне навчання співробітників антикорупційних органів міжнародним стандартам, зокрема Конвенції ООН

проти корупції та Кримінальній конвенції Ради Європи. Це сприятиме підвищенню спроможності України ефективно виконувати свої міжнародні зобов'язання.

До вдосконалення потребують і механізми громадського контролю за виконанням Україною міжнародних антикорупційних зобов'язань. Чітке законодавче закріплення процедур участі громадських організацій у моніторингу та підготовці національних звітів дозволить зробити систему більш прозорою і забезпечити додатковий рівень підзвітності.

Значна увага має приділятися питанням координації між різними інституціями. Наразі існує ризик дублювання функцій між НАБУ, НАЗК, САП та іншими органами у сфері міжнародної взаємодії. Законодавство повинно закріпити чіткий розподіл компетенцій та механізми координації, щоб уникнути бюрократичних бар'єрів і підвищити ефективність співпраці [6, с.17].

Необхідно також передбачити правові механізми для більш активної участі України у глобальних антикорупційних ініціативах, таких як Ініціатива прозорості видобувних галузей (EITI) чи Глобальний форум із прозорості та обміну інформацією для податкових цілей. Це дозволить Україні брати участь у формуванні нових міжнародних стандартів і водночас зміцнить її позиції як відповідального партнера.

Важливим кроком буде створення законодавчої основи для впровадження регулярних антикорупційних аудитів міжнародного рівня. Такі механізми можуть стати інструментом незалежної оцінки прогресу України у виконанні міжнародних зобов'язань і сприятимуть більшій довірі з боку іноземних партнерів [34, с.123].

Нормативно-правове регулювання також має враховувати потребу у більшій гнучкості, адже антикорупційні виклики змінюються надзвичайно швидко. Законодавство повинно передбачати можливість оперативного оновлення підзаконних актів, що дозволить своєчасно адаптувати національну систему до нових викликів і вимог міжнародних партнерів [7, с.340].

У підсумку, вдосконалення нормативно-правового забезпечення міжнародної антикорупційної співпраці України повинно ґрунтуватися на поєднанні трьох ключових принципів: гармонізації з європейськими стандартами, інституційної ефективності та відкритості для громадського контролю. Лише комплексний підхід дозволить сформувати сучасну і дієву систему, здатну не лише відповідати міжнародним очікуванням, а й реально знижувати рівень корупції всередині країни.

3.3. Оптимізація діяльності національних антикорупційних органів щодо виконання міжнародних зобов'язань

Оптимізація діяльності національних антикорупційних органів є ключовим аспектом забезпечення ефективного виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань у сфері боротьби з корупцією. У сучасному глобалізованому світі корупційні практики дедалі частіше виходять за межі національних юрисдикцій, охоплюючи транскордонні схеми фінансування та відмивання коштів, що значно ускладнює їх виявлення і розслідування. Тому державні органи повинні мати чіткі алгоритми дій, високий рівень професійної підготовки та інституційні механізми, які дозволяють ефективно взаємодіяти з іноземними партнерами, міжнародними організаціями та антикорупційними інституціями інших країн (Додаток А).

Одним із пріоритетних напрямів оптимізації є вдосконалення внутрішніх процесів координації між антикорупційними органами, такими як НАБУ, НАЗК, САП та АРМА. У сучасній практиці спостерігається дублювання функцій і низька узгодженість дій, що призводить до втрати часу та ресурсів. Важливим завданням є чітке розмежування повноважень, визначення процедур взаємодії та створення міжвідомчих координаційних платформ, які дозволяють оперативно реагувати на виклики, планувати спільні операції та підвищувати ефективність роботи у сфері міжнародної антикорупційної співпраці [6, с.21].

Значну роль у виконанні міжнародних зобов'язань відіграє підвищення професійної кваліфікації співробітників антикорупційних органів. Постійне навчання сучасним міжнародним стандартам, методам розслідування транскордонних корупційних схем, технікам збору та обробки електронних доказів і процедурі міжнародного обміну інформацією забезпечує не лише дотримання норм міжнародного права, а й підвищення довіри до України з боку іноземних партнерів [7, с.90]. Крім того, підготовка кадрів повинна включати знання у сфері кібербезпеки, фінансового контролю, міжнародного кримінального права та дипломатичних процедур, що є критично важливим для ефективного виконання міжнародних зобов'язань.

Особливе значення має удосконалення правових інструментів взаємодії з міжнародними організаціями та правоохоронними структурами інших держав. Законодавство України повинно передбачати прозорі механізми надання та отримання правової допомоги, обміну електронними доказами, спільного розслідування злочинів і виконання судових рішень за кордоном. Така правова база не тільки підвищує ефективність національних органів, але й зміцнює позиції України у міжнародному співтоваристві як надійного партнера у боротьбі з корупцією [6, с.22].

Інтеграція сучасних технологій у діяльність антикорупційних органів є ще одним напрямом оптимізації. Використання автоматизованих платформ для моніторингу та аналізу фінансових потоків, цифрових систем обліку та інструментів аналітики даних дозволяє підвищити точність і швидкість розслідувань. Використання штучного інтелекту для виявлення аномалій у великих масивах даних, інтеграція блокчейн - технологій для прозорості транзакцій та автоматизоване виявлення ризикових схем сприяють не лише внутрішній ефективності, але й забезпечують стандарти взаємодії на міжнародному рівні [7, с.156].

Важливим аспектом є створення механізмів контролю за виконанням міжнародних зобов'язань, що передбачають регулярні аудити, оцінку результатів діяльності органів та складання звітів для національних і

міжнародних структур. Такий підхід забезпечує прозорість і підзвітність, дозволяє своєчасно виявляти недоліки, узгоджувати практику з міжнародними стандартами та підвищує довіру партнерів України у сфері антикорупційної співпраці [34, с.120].

Не менш актуальним є розвиток інституційних процедур, які забезпечують взаємодію між антикорупційними органами та іншими державними структурами, зокрема Міністерством юстиції, МЗС, Національним банком та іншими регуляторами [6, с.23]. Ефективна координація дозволяє швидко реагувати на міжнародні запити, брати участь у переговорах щодо правової допомоги, а також долати бюрократичні бар'єри, що часто стають на заваді ефективної міжнародної антикорупційної діяльності.

Вдосконалення процедур управління конфіскованими активами, отриманими у результаті корупційних правопорушень, є ще одним важливим напрямом. Ефективна співпраця з міжнародними партнерами у цій сфері дозволяє не лише повертати активи в Україну, а й зміцнює міжнародну довіру до антикорупційних органів, демонструючи здатність держави ефективно управляти ресурсами та виконувати міжнародні зобов'язання щодо повернення незаконно отриманого майна [10, с.62].

Необхідно створювати законодавчі механізми участі України у спільних міжнародних слідчих групах і антикорупційних місіях. Чітко прописані правила, що визначають порядок залучення українських органів до таких ініціатив, забезпечують узгодженість дій, захист національних інтересів та підвищують ефективність розслідувань [6, с.24]. Ці процедури дозволяють органам України швидко включатися у транскордонні операції, не порушуючи національне законодавство.

Активний розвиток аналітичних та прогнозних підрозділів у складі антикорупційних органів сприяє своєчасному виявленню корупційних ризиків та прогнозуванню можливих схем порушень. Ці підрозділи можуть надавати пропозиції щодо запобігання корупційним порушенням, готувати інформацію

для міжнародних партнерів та брати участь у розробці стратегій профілактики, що значно підвищує ефективність взаємодії на міжнародному рівні [7, с.340].

Захист викривачів є ключовим елементом оптимізації діяльності органів. Законодавче закріплення правової допомоги та гарантій безпеки для осіб, які повідомляють про порушення, сприяє збільшенню кількості повідомлень про корупцію та підвищує ефективність розслідувань. Цей аспект є також важливим для відповідності міжнародним стандартам захисту прав людини та підзвітності у сфері антикорупційної діяльності.

Прозорість діяльності органів через відкриті дані та регулярне інформування громадськості про результати міжнародної співпраці сприяє підвищенню довіри як на національному, так і на міжнародному рівні. Публікація звітів, створення порталів для обміну інформацією та надання доступу до баз даних дозволяє забезпечити відкритість процедур і підзвітність українських органів перед міжнародними партнерами.

Внутрішні аудити та оцінка ефективності діяльності антикорупційних органів є критично важливими для оптимізації роботи. Регулярний аналіз результатів, виявлення проблемних ділянок, оцінка відповідності міжнародним стандартам та впровадження виправних заходів дозволяє підвищити якість роботи, уникати повторення помилок та забезпечує ефективне виконання міжнародних зобов'язань [34, с.55].

Участь у міжнародних форумах, навчальних програмах і обмінах досвідом дозволяє українським органам адаптувати кращі міжнародні практики до національних реалій. Обмін досвідом з ЄС, США, країнами-сусідами допомагає впроваджувати сучасні методи розслідування, аналізу та запобігання корупційним правопорушенням, а також сприяє формуванню позитивного іміджу України у міжнародному співтоваристві.

Системний підхід до оптимізації діяльності антикорупційних органів включає удосконалення координації, підготовки кадрів, технологічних інструментів, процедур контролю та прозорості діяльності. Тільки комплексна модернізація дозволяє забезпечити ефективне виконання міжнародних

зобов'язань, підвищити рівень довіри міжнародного співтовариства та створити стійку і дієву систему боротьби з корупцією, яка здатна реагувати на сучасні виклики [10, с.61].

Оптимізація діяльності національних антикорупційних органів є безпосередньо пов'язана з підвищенням іміджу України на міжнародній арені та посиленням її ролі як надійного партнера у сфері боротьби з корупцією [34, с.68]. Реалізація комплексних заходів щодо підвищення ефективності роботи органів не лише сприятиме досягненню внутрішньодержавних цілей, але й зміцнить міжнародні позиції України, створюючи передумови для більш тісної інтеграції в європейські та світові антикорупційні структури.

Ми дійшли до висновку, що шляхи вдосконалення адміністративноправового механізму міжнародної антикорупційної співпраці України потребують системного аналізу сучасних викликів і узгодження національних механізмів із глобальними стандартами. Першочергово варто звернути увагу на гармонізацію українського законодавства із положеннями Конвенції ООН проти корупції, Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та інших міжнародних актів. Україна вже приєдналася до більшості таких документів, однак важливим є їх практичне впровадження через адміністративні процедури, які забезпечують чіткий обмін інформацією, прозорість фінансових операцій і механізми міжнародної правової допомоги. Це дозволить зміцнити довіру партнерів та ефективніше інтегруватися в антикорупційну систему ЄС.

Одним із ключових напрямів удосконалення є створення інституційно стійкого механізму міжвідомчої координації. На практиці боротьба з корупцією в міжнародному вимірі часто ускладнюється дублюванням функцій між різними органами – НАБУ, НАЗК, САП, Офісом Генерального прокурора, МЗС та Мін'юстом. Це породжує правові колізії, затримки у виконанні міжнародних запитів і зниження ефективності взаємодії. Запровадження єдиного національного центру координації міжнародних антикорупційних ініціатив дозволило б спростити комунікацію з іноземними партнерами, прискорити

процеси повернення активів та забезпечити належний моніторинг виконання зобов'язань у рамках міжнародних організацій, таких як GRECO чи OECD.

Важливо також модернізувати адміністративні процедури, пов'язані з цифровізацією міжнародної взаємодії. Зокрема, створення електронних платформ для обміну антикорупційною інформацією з іноземними юрисдикціями, запровадження спільних баз даних про фінансові операції та міжнародні корупційні ризики дозволило б мінімізувати час реагування на транскордонні злочини. Цифрові інструменти мають поєднуватися з правовими гарантіями захисту персональних даних і дотриманням міжнародних стандартів кібербезпеки. Для України це питання є особливо актуальним з огляду на гібридні загрози та спроби використання цифрових технологій для прикриття корупційних практик.

Ще одним важливим шляхом удосконалення є підвищення прозорості та підзвітності органів, що здійснюють міжнародну антикорупційну співпрацю. Суспільство й міжнародні партнери повинні мати доступ до регулярних звітів про результати роботи, повернуті активи, реалізовані проекти та виконані міжнародні зобов'язання. Це підвищує рівень довіри до державних інституцій і демонструє реальну, а не декларативну боротьбу з корупцією. Крім того, важливим кроком є залучення інститутів громадянського суспільства та експертних організацій до оцінювання ефективності державної політики у цій сфері.

Нарешті, вдосконалення адміністративно-правового механізму передбачає інтенсивне використання механізмів міжнародної технічної допомоги та навчальних програм. Українські антикорупційні органи потребують не лише фінансової підтримки, а й постійного підвищення кваліфікації співробітників у сфері міжнародного права, фінансового моніторингу, розслідувань транскордонних злочинів. Співпраця з Європейською прокуратурою, Інтерполом, Європолем, а також обмін досвідом із країнами, які мають успішні практики повернення активів, дозволить Україні посилити власні інституційні спроможності. Таким чином, комплексне

реформування механізмів взаємодії, цифровізація, прозорість і навчання кадрів стануть основою для реальної модернізації міжнародної антикорупційної співпраці України.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у ході даного дослідження ми прийшли до таких висновків (відповідно до завдань, поставлених у вступі до роботи):

1. Розкрита сутність і значення міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції. Міжнародне співробітництво у сфері протидії корупції виступає ключовим інструментом забезпечення ефективності національних антикорупційних стратегій та зміцнення правопорядку на глобальному рівні. Воно дозволяє обмінюватися досвідом, об'єднувати ресурси та координувати дії у боротьбі з транснаціональними корупційними схемами. У сучасних умовах глобалізації корупційні ризики набувають транснаціонального характеру, що вимагає від держав ефективної інтеграції у міжнародні антикорупційні мережі.

Для України міжнародне співробітництво є не лише інструментом протидії корупції, а й важливим чинником формування позитивного міжнародного іміджу та підвищення довіри з боку партнерів. Ефективна взаємодія з міжнародними організаціями дозволяє реалізовувати стандарти прозорості, звітності та підзвітності, що відповідає національним та міжнародним нормам. Залучення міжнародних партнерів сприяє формуванню системного підходу до превентивних і репресивних заходів у сфері антикорупційної політики.

Аналіз сутності міжнародного співробітництва показує, що воно охоплює кілька рівнів: обмін інформацією та даними, правову допомогу, координацію розслідувань та навчання кадрів. Україна має можливість активного використання цих механізмів, що дозволяє підвищити ефективність внутрішніх антикорупційних процесів та адаптувати кращі світові практики до національних реалій.

Отже, міжнародне співробітництво у сфері протидії корупції є невід'ємним елементом комплексної системи боротьби з корупційними

проявами, що поєднує національні та міжнародні механізми для забезпечення законності та ефективного правопорядку. Для України це означає необхідність посилення інтеграції у міжнародні антикорупційні структури та активного використання їхніх ресурсів і практик.

2. Проаналізовані основні міжнародні антикорупційні інструменти, стандарти та принципи. Основними міжнародними інструментами, що регламентують антикорупційну діяльність, є Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Стамбульський план дій, рекомендації GRECO, а також ряд директив Європейського Союзу. Ці документи визначають стандарти прозорості, підзвітності, заходи щодо попередження та розслідування корупційних правопорушень. Україна, будучи учасником більшості цих міжнародних ініціатив, отримує можливість інтегрувати передові практики у національне законодавство.

Реалізація міжнародних принципів передбачає імплементацію норм у національні правові акти, створення ефективних антикорупційних інституцій та забезпечення контролю за їх діяльністю. Стандарти UNCAC та GRECO встановлюють вимоги щодо розслідування корупційних злочинів, конфіскації незаконних активів, захисту викривачів та забезпечення прозорості фінансування політичних партій.

Україна вже здійснила значні кроки щодо приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних норм, зокрема через прийняття Закону «Про запобігання корупції» та впровадження системи електронного декларування. Проте низка рекомендацій GRECO і UNCAC ще потребує комплексного виконання, особливо у сфері забезпечення ефективної міжнародної правової допомоги.

Таким чином, міжнародні стандарти та інструменти виконують функцію орієнтирів для вдосконалення національної антикорупційної політики. Їх системна імплементація забезпечує підвищення ефективності міжнародної взаємодії та сприяє зміцненню довіри до України як до держави, яка активно протидіє корупції.

3. Досліджена нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії. Нормативно-правова база України у сфері міжнародної антикорупційної взаємодії формується на основі Конституції, законів, підзаконних актів та міжнародних угод, які імплементують стандарти UNCAC, GRECO та ЄС. Закон «Про міжнародне правове співробітництво у кримінальних справах», а також відповідні накази та постанови Кабінету Міністрів регламентують порядок надання та отримання міжнародної правової допомоги.

Законодавство України передбачає механізми правової допомоги, обміну інформацією, конфіскації активів та забезпечення виконання міжнародних рішень. Національні антикорупційні органи мають чітко визначені повноваження для взаємодії з іноземними партнерами, що дозволяє оперативно реагувати на міжнародні запити та забезпечує виконання міжнародних зобов'язань.

Проте, існують прогалини у законодавстві, зокрема у сфері оперативного обміну даними, узгодження внутрішніх процедур із міжнародними стандартами та забезпечення правової охорони викривачів. Ці проблеми потребують системного вирішення для забезпечення ефективної імплементації міжнародних норм та стандартів.

В цілому, нормативно-правова база України забезпечує фундамент для міжнародної антикорупційної взаємодії, проте її постійне вдосконалення та адаптація до сучасних викликів є необхідною умовою ефективної реалізації міжнародних зобов'язань.

4. Охарактеризовані інституційні механізми забезпечення міжнародного співробітництва. Інституційні механізми України у сфері міжнародного антикорупційного співробітництва формуються через діяльність НАБУ, НАЗК, САП, МЗС та Мін'юсту. НАБУ та САП здійснюють безпосереднє розслідування та переслідування корупційних злочинів, включаючи міжнародні справи, НАЗК контролює фінансову прозорість та

дотримання антикорупційного законодавства, МЗС та Мін'юст забезпечують правову допомогу та координацію міжнародної взаємодії.

Спільна робота цих органів забезпечує комплексний підхід до виконання міжнародних зобов'язань, включно з обміном інформацією, конфіскацією активів та участю у міжнародних слідчих групах. Узгоджені механізми дозволяють оперативно реагувати на міжнародні запити та підтримувати ефективну комунікацію з міжнародними партнерами.

Водночас, існує потреба у чіткішій координації між відомствами, стандартизації внутрішніх процедур та забезпеченні кадрового потенціалу для роботи з міжнародними інструментами. Підвищення кваліфікації персоналу, інтеграція сучасних технологій та прозорість процесів сприятимуть зміцненню інституційної спроможності.

Таким чином, інституційна структура України є потужним механізмом міжнародної антикорупційної взаємодії, але її ефективність залежить від координації дій, належного правового регулювання та системного використання міжнародних стандартів і практик.

5. Проаналізована практика міжнародної взаємодії України в антикорупційній сфері: досягнення та проблеми. Практика міжнародної взаємодії України демонструє певні успіхи, зокрема у сфері конфіскації активів, участі у спільних слідчих групах та обміні інформацією з іноземними партнерами. Українські органи змогли встановити ефективні канали співпраці з організаціями ООН, ЄС та двосторонніми партнерами, що забезпечило успішну реалізацію ряду міжнародних проєктів.

Водночас, процес реалізації міжнародних зобов'язань ускладнюють бюрократичні перепони, недостатня інтеграція цифрових інструментів та обмежена координація між органами. Проблеми виникають також через нестачу чітких внутрішніх процедур щодо обробки міжнародних запитів та захисту викривачів, що іноді знижує ефективність співпраці.

Аналіз показав, що для покращення практики необхідно

систематизувати національні механізми, вдосконалити нормативно-правове забезпечення та інтегрувати кращі міжнародні стандарти у повсякденну діяльність органів. Підвищення прозорості та ефективності антикорупційних процесів зміцнить міжнародну довіру до України.

Отже, практика міжнародної взаємодії демонструє значний потенціал, який може бути максимально реалізований шляхом комплексного реформування внутрішніх процедур, інтеграції сучасних технологій та забезпечення узгодженості дій усіх задіяних органів.

6. Вивчений зарубіжний досвід організації міжнародної антикорупційної співпраці та можливості його імплементації в Україні. Зарубіжний досвід, зокрема практики ЄС, Грузії та Румунії, демонструє ефективні механізми міжнародної антикорупційної взаємодії, що поєднують превентивні та репресивні заходи. У країнах ЄС існує чітка система стандартів звітності, контролю та обміну інформацією між національними та міжнародними органами, що забезпечує високий рівень прозорості та підзвітності. Впровадження таких практик дозволяє швидко реагувати на корупційні ризики та ефективно координувати міжнародні розслідування.

Досвід Грузії свідчить про значення незалежності антикорупційних органів і їх активної участі у міжнародних проектах. Після впровадження структурних реформ Грузія змогла підвищити ефективність розслідувань, знизити рівень корупції та забезпечити належну координацію з міжнародними партнерами. Румунський досвід показує важливість інтеграції національного законодавства у стандарти ЄС і забезпечення механізмів контролю за фінансовими потоками.

Аналіз показує, що імплементація зарубіжного досвіду в Україні потребує комплексного підходу: адаптації законодавчих норм, зміцнення незалежності органів, посилення координації та розвитку цифрових систем обміну інформацією. Такий підхід дозволить підвищити ефективність міжнародної співпраці та забезпечити відповідність міжнародним стандартам.

Отже, врахування кращих практик ЄС, Грузії та Румунії є перспективним напрямом для вдосконалення антикорупційної політики України, оскільки дозволяє оптимізувати організаційні механізми, покращити нормативно-правову базу та забезпечити більш ефективну взаємодію з міжнародними партнерами.

7. Сформульовані пропозиції щодо удосконалення нормативноправового регулювання міжнародної співпраці України у сфері протидії корупції. Для підвищення ефективності міжнародної антикорупційної взаємодії необхідно вдосконалити нормативно-правове забезпечення, інтегрувавши сучасні міжнародні стандарти та рекомендації. Актуальною є імплементація положень UNCAC, GRECO та практик ЄС у національне законодавство з урахуванням специфіки української системи. Це дозволить створити єдину, зрозумілу та ефективну правову основу для міжнародної співпраці.

Важливим напрямом є удосконалення процедур обміну інформацією, надання та отримання міжнародної правової допомоги, включно з конфіскацією активів, захистом викривачів та забезпеченням оперативності реагування на міжнародні запити. Розробка чітких стандартів та методичних рекомендацій дозволить підвищити узгодженість дій органів та забезпечити прозорість процесів.

Окрему увагу слід приділити гармонізації внутрішніх процедур з міжнародними вимогами, що включає уніфікацію форм звітності, системи контролю та електронних платформ для обміну даними. Це дозволить забезпечити швидкий та ефективний обмін інформацією з міжнародними партнерами, а також підвищити рівень правової безпеки в процесі міжнародного співробітництва.

Таким чином, удосконалення нормативно-правового регулювання є ключовим елементом підвищення ефективності міжнародної антикорупційної взаємодії України. Реалізація таких пропозицій сприятиме посиленню

правової бази, покращенню взаємодії з міжнародними організаціями та зміцненню національної антикорупційної системи.

8. Запропоновані шляхи оптимізації діяльності національних антикорупційних органів щодо виконання міжнародних зобов'язань. Оптимізація діяльності національних антикорупційних органів передбачає підвищення їх інституційної спроможності та узгодження функцій у контексті виконання міжнародних зобов'язань. Системна координація між НАБУ, НАЗК, САП, МЗС та Мін'юстом дозволяє забезпечити комплексне реагування на міжнародні виклики, оперативне виконання міжнародних запитів та ефективний обмін інформацією.

Ключовим напрямом оптимізації є розвиток електронних систем обміну даними, інтеграція аналітичних платформ та цифрових інструментів, що забезпечують швидке отримання та обробку інформації. Це дозволяє підвищити оперативність реагування на міжнародні запити та ефективність розслідувань.

Не менш важливим є підвищення кваліфікації персоналу, формування спеціалізованих підрозділів для роботи з міжнародними партнерами та впровадження навчальних програм, що враховують найкращі міжнародні практики. Розвиток кадрового потенціалу сприяє зміцненню професійної спроможності органів у виконанні міжнародних зобов'язань.

Таким чином, оптимізація діяльності національних антикорупційних органів забезпечує підвищення ефективності виконання міжнародних зобов'язань, дозволяє інтегрувати кращі світові практики та сприяє формуванню системного, прозорого та узгодженого підходу до міжнародної антикорупційної співпраці України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтернативний звіт з оцінки ефективності державної антикорупційної політики / Р.Г. Рябошапка, О.С. Хмара, А.В. Кухарук, М.І. Хавронюк, О.В. Калітенко; за заг. ред. А.В. Волошиної. Київ, 2015. 268 с.
2. Антикорупційна експертиза як засіб запобігання корупції: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 21.05.2015 р. URL: <https://surli.cc/jhkgrn> (дата звернення: 01.09.2025).
3. Антикорупційна інфраструктура. Громадська організація Інститут прикладних гуманітарних досліджень. URL: http://iahr.com.ua/files/works_docs/122/pdf (дата звернення: 01.09.2025).
4. Антикорупційна стратегія повинна бути спрямована на максимальне переведення послуг в онлайн та охоплювати напрямки, що мають найбільші корупційні ризики - Руслан Рябошапка. URL: <https://surli.li/mmyqxb> (дата звернення: 01.09.2025).
5. Антикорупційний урок (Короткий навчальний посібник). Київ, 2016. 24 с.
6. Блистів Т. І., Колесник В. Т., Пригунов П. Я., Карпова К. В. Корупція у сфері державного управління як загроза національній безпеці України (політичний аспект). Наукові праці МАУП. 2019. Вип. 43. С. 11-24.
7. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції в Україні: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2021. 471 с.
8. Бруссо К. М., Тарасенко О.С. Корупційні кримінальні правопорушення у сфері житлового будівництва: криміналістична характеристика та розслідування: монографія. Одеса: Гельветика, 2022. 247с.
9. Варналій З. С. Корупція як інституціональна загроза національній безпеці України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). /редкол: В. В. Черней, В. В. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 59-63.
10. Варналій З. С. Корупція як інституціональна загроза національній безпеці України. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному

- вимірі: Матеріали II міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). /редкол: В. В. Черней, В. В. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 59-63.
11. Веклич В. О. Питання щодо удосконалення соціального партнерства бізнесу у напрямку боротьби з корупцією. Участь молоді у розвитку економіки та суспільства України: матеріали VII міжнар. наук. -практ. конф. студ., аспірант. та молод. учен. (Київ, 24-25 березня 2016 р.). Київ: Вид-во НУХТ, 2016. С. 81-83.
 10. Висновок Центру політико-правових реформ на проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки». [URL:https://surl.li/qfgqsc](https://surl.li/qfgqsc) (дата звернення: 01.09.2025).
 11. Гладкий В.В. Заборона непотизму в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали III міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 7 грудня 2018 р.): у 2 Ч. Київ: Вид-во ННЦ. акад. внутр. справ, 2018. Ч. 2. С. 335-338.
 12. Гладкий В.В. Корупція як найбільш руйнівна зброя Вища освіта - студентська наука - сучасне суспільство: напрями розвитку: матеріали міжнар. студ. наук. -практ. конф. (Київ, 20 квітня 2018 р.). Київ: Вид-во ПВНЗ «МНТУ ім. акад. Ю. Бугая», 2018. С. 59-61.
 13. Долженков О. Ф. Корупція як чинник організованої злочинності. Корупція: регіональні та галузеві тенденції: зб. наук. ст. / за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. Одеса, 2003. С. 102-107.
 14. Драган О. Історія та досвід протидії корупційним проявам в окремих країнах. Вісник прокуратури. 2008. № 4. С. 49-55.
 15. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700 – VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. №49. Ст.2056.
 16. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 №1698 – VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. №47. Ст.2051.

17. Законодавче забезпечення протидії корупції / О. Ю. Бусол [та ін.]; за заг. ред. Топчія В. В.; Ун-т держ. фіск. служби України, Союз юристів України, ГО "Всеукр. асоц. кримінал. права". Вінниця: Твори, 2021. 215 с.
18. Запобігання та протидія корупції / А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко. Київ: НАДУ, 2012. 529 с.
19. Збірник основних нормативних документів у сфері запобігання і протидії корупції: посіб. для закл. вищ. освіти /уклад.: В. О. Заросило, І. В. Сервецький, Л. В. Сорокіна; ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіон. акад. упр. персоналом". Київ: Людмила, 2022. 603 с.
20. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: затверджено Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 87. Ст. 2473.
21. Інформаційно-аналітичний огляд впливу корупції на соціально-економічний стан українського суспільства та заходи боротьби з нею / за заг. ред. С. В. Пашинського. Київ: Адміністрація Президента України, ДУ НДІ СТВ Мінсоцполітики України, 2014. 54 с.
22. Кікалішвілі М. В. Стратегія й тактика протидії корупційній злочинності в Україні: монографія. Запоріжжя: Гельветика, 2020. 415 с.
23. Кравець А. Р. Адміністративно-правове забезпечення міжнародної співпраці у царині антикорупційної діяльності (на прикладі України). Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ: матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (Івано-Франківськ, 30 травня 2025 р.)/ за ред. І. І. Чудика, Д. І. Дзвінчука, І. П. Лопушинського; упоряд. Л. С. Мосора. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2025. С. 521–523.
24. Крамар Р. І. Адміністративна діяльність у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: монографія/. Західноукр. нац. ун-т. Тернопіль: Університетська думка, 2021. 350 с.

- 25.Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради.2001. № 25-26, ст.131.
- 26.Литвиненко В. І., Пригунов П. Я.,Лісовський П. М. Організована злочинність і корупція в Україні: стратегія протидії: монографія. Київ: Ліра-К, 2022. 373 с.
- 27.Лозинський О. М. Психологія корупції та інтолерантного ставлення громадян до неї: монографія. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 203 с.
- 28.Лук'янова Г. Ю. Теоретико-правові засади адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів протидії корупції в Україні: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2021. 323 с.
- 29.Мандебура В. О. Корупція: інституційна сутність та механізми подолання: монографія. Київ: Парламентське видавництво, 2017. 488 с.
- 30.Маслова Я. І. Адміністративно-правове регулювання функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції: монографія. Запоріж. нац. ун-т. Одеса: Гельветика, 2022. 294 с.
- 31.Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії корупції: монографія / [В. Л. Ортинський та ін.; за ред. К. Б. Марисюка]; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Київ: Людмила, 2021. 111 с.
- 32.Національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки:схвалена Указом Президента України від 21 жовтня 2011 року N 1001/2011.
- 33.Національне агенство з питань запобігання корупції: посіб. для закладів вищ. освіти / [В. О. Заросило та ін.; за ред.: В. О. Заросила, А. М. Кислого]; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ: Людмила, 2022. 135 с.
- 34.Омельченко С. Форми та види корупції. Право України. 2013. № 5. С. 331-336.
- 35.Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: затверджене наказом Генеральної прокуратури України 12.04.2016 р. № 149. URL: <https://surl.l.uqeiium> (дата звернення: 01.09.2025).

36. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення: Закон України від 07.04.2011 р. № 3207-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 41. Ст. 414.
37. Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції: наказ Генерального прокурора України від 16 січня 2013 р. № 1/1гн. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2025).
38. Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції: наказ Генерального прокурора України від 25 червня 2013 р. № 10 гн. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2025).
39. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016. Офіційний вісник України. 2016. № 18. Ст. 716.
40. Проміжний висновок щодо Закону «Про очищення влади» (Закон «Про люстрацію») в Україні: висновок № 788/2014, схвалений Венеціанською Комісією на 101-й пленарній сесії. Страсбург. 2014. URL: <https://surl.lu/mpgyog> (дата звернення: 01.09.2025).
41. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навч. -мет. посіб. / К.А. Бабенко, Н.Г. Діденко, М.В. Кондрашова та ін. Київ: Грамота, 2015. 184 с.
42. Ребриш А. С. Організаційно-правові засади протидії корупції в судовій системі України: монографія.; за наук. ред. д-ра юрид. наук., проф. Л. М. Москвич; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2021. 192 с.
43. Розпутенко І. В. Особливості корупції в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Матеріали II міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) / [редкол. В. В. Черней, В. В. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 158-161.

44. Сибирякова М. Мережеве співтовариство державних службовців як соціокультурний чиник запобіганню корупції. Публічне управління: теорія та практика: збірник наук. праць Асоц. докторів наук з держ.упр.. Харків: Видво «ДокНаукДержУпр», 2010. № 3-4. С. 103-111.
45. Скулиш Є. Д. Прояви корупції у сучасних умовах. Право України. 2010. № 11. С. 213-228.
46. Соснін О. В. Корупція: витоки та шляхи подолання. Юридичний вісник України. 2011. № 11(819). С. 6-7; 2011. № 12(820). С. 5.
47. Тихонова О. В. Корупційні ризики в процесі ліквідації банківських установ. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.)/редкол. В. В. Черней, В. В. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 168-170.
48. Трепак В. М. Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми: монографія. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів: Видво ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 442 с.
49. Уряд схвалив проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки». URL: <https://surl.li/sotbfr> (дата звернення: 01.09.2025).
50. Франчук В. В., Корецька-Шукевич Д. Правопорушення, пов'язані з корупцією: адміністративноправові засади протидії: монографія. Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. Варшава: Difin; Львів: ЛьвДУВС, 2021. 183 с.
51. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
52. Шакур В. І. Тіньова економіка як джерело корупції. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II міжнар. наук. -практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.)/редкол. В. В. Черней, В. В. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 42-46.

- 53.Юрченко О. М. Національне антикорупційне бюро: перспективи діяльності. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією. 2014. №2(33). С. 69-73.
- 54.Code of Good Practice for Civil Participation in the Decision-Making Process (CONF/PLE (2009) CODE1): Adopted by the Conference of INGOs at its meeting on 1st October 2009. Strasburg, 2009. 17 p.
- 55.Collao L.R. Delimitation del concepto penal de corruption Revista de Derecho de la Pontificia Universidad Catolica de Valparaiso. 2004. № 25. P. 339-359.
- 56.Filek J. Polski trojkut korupcyjny. Annales: etyka w zyciu gospodarczym. 2006. Vol. 9, Nr 1. S. 157-171.
- 57.Global Parliamentary Report. The changing nature of parliamentary representation / Lead author Greg Power, Assistant to the lead author Rebecca A. Shoot; Inter-Parliamentary Union; United Nations Development Programme. Denmark, 2012. 115 p.
- 58.Goudie A. W., Stasavage D. A. A Framework for the Analysis of Corruption. Crime, Law & Social Change. 1998. Vol. 29. pp. 113-159.
- 59.Gruning J.E. Excellence in Public Relations and Communications Management / Ed. by James E. Gruning. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 666 p.
- 60.Habermas J. Faktizität und Geltung: Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats / J. Habermas. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1992. 668 s.
- 61.Hladky V. The Manifestation of Corruption in Eastern Europe Path of Science. 2018. Vol. 4, No 1(30). P. 4001-4012.
- 62.Joint First and Second Evaluation Rounds. Evaluation report on Ukraine. Adopted by GRECO at its 32nd Session, Strasbourg 19-23 March 2007. URL: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/zvity/1.1.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
- 63.Joisten K. Vom Zerreißen und Stürzen. Ein Versuch zur corruptio humana Korruption. Interdisziplinäre Zugänge zu einem komplexen Phänomen / V. von

Nell, G. Schwitzgebel, M. Vollet (Hrsg.). Verlag: Deutscher Universitäts, 2003. S. 19-30.

64. Khan F. Corruption and the Decline of the State in Pakistan. *Asian Journal of Political Science*. 2007. ISS. 2. P. 219-247.
65. MeFarlane J. Transnational crime: corruption, crony capitalism and nepotism in the Twenty-first century corruption and anti-Corruption / P. Larmour, N. Wolanin (ed.). Adelaide: Griffin Press, 2013. P. 131-145.
66. Robak A., Czaja M. Korupcja - zarys istoty zjawiska Postawy wobec korupcji w samorządzie terytorialnym / red. nauk.: A. Turska-Kawa, M. Czaja. Katowice: Fundacja Akademicka IPSO ORDO, 2015. S. 9-18.
67. Stankiewicz W. Procès integracji Ukrainy Z Unii Europejskiej Nowa Polityka Wschodnia. 2013. Nr 2(5). S. 27-53.
68. Joisten K. Vom Zerreißen und Stürzen. Ein Versuch zur corruptio humana Korruption. Interdisziplinäre Zugänge zu einem komplexen Phänomen / V. von Nell, G. Schwitzgebel, M. Vollet (Hrsg.). Verlag: Deutscher Universitäts, 2003. S. 19-30.
69. Khan F. Corruption and the Decline of the State in Pakistan. *Asian Journal of Political Science*. 2007. ISS. 2. P. 219-247.

ДОДАТКИ

Додаток А

Теоретичні та правові засади міжнародної антикорупційної співпраці

Компонент	Зміст	Міжнародні приклади / документи	Роль для України
Нормативноправові основи	Базові міжнародні угоди та конвенції, що регламентують принципи протидії корупції	- Конвенція ООН проти корупції (2003) - Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію (1999) - Конвенція Ради Європи про цивільну відповідальність за корупцію (1999)	Стають основою для адаптації національного законодавства та гармонізації правової бази України з європейськими стандартами.
Принципи міжнародного співробітництва	Базові цінності та правила взаємодії держав у сфері боротьби з корупцією	- Принцип верховенства права - Взаємна правова допомога - Невідворотність покарання - Прозорість і підзвітність	Забезпечують єдність підходів у сфері антикорупційної політики та підвищують довіру між країнами-партнерами.
Інституційні механізми	Організації та органи, які координують та здійснюють співпрацю	- Група держав проти корупції (GRECO) - OECD Anti-Corruption Network (ACN) - Європейське бюро з протидії шахрайству (OLAF) - Інтерпол (відділ фінансових злочинів)	Україна отримує моніторинг, експертні оцінки та рекомендації для вдосконалення практики боротьби з корупцією.
Моніторинг і контроль	Системи оцінювання виконання державами міжнародних зобов'язань	- Стамбульський план дій (OECD/ACN) - Оцінювальні раунди GRECO - Звіти Європейської комісії щодо імплементації антикорупційних заходів	Дають змогу відстежувати прогрес, виявляти недоліки та коригувати політику в Україні.

Інструменти взаємодії	Форми та методи міжнародного співробітництва	- Обмін інформацією - Спільні слідчі групи - Екстрадиція корупціонерів - Технічна допомога і навчання кадрів	Допомагають Україні отримати доступ до найкращих практик, підтримки та експертного досвіду інших країн.
Фінансові механізми	Підтримка антикорупційних програм та інституцій за рахунок міжнародної допомоги	- Гранти ЄС - Програми Світового банку - Технічна допомога USAID, UNDP	Дають змогу забезпечити фінансування реформ та інституційного розвитку у сфері боротьби з корупцією в Україні.
Кращі практики зарубіжних держав	Успішні моделі антикорупційної політики інших країн	- Антикорупційна стратегія Румунії (DNA) - Досвід Сінгапуру (CPIB) - Практика Грузії після 2003 року	Сприяють пошуку оптимальних шляхів адаптації дієвих інструментів до українських реалій.
Національна імплементація	Адаптація міжнародних стандартів у внутрішньому праві	- Закон України «Про запобігання корупції» (2014) - Створення НАБУ, НАЗК, САП - Діяльність Вищого антикорупційного суду	Формує комплексну систему інституцій, що працюють у відповідності до міжнародних зобов'язань.

Компоненти міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції

Компонент	Зміст / Характеристика	Приклади міжнародних інструментів та акторів	Значення для України
Міжнародні правові документи	Установлюють стандарти, зобов'язання та принципи боротьби з корупцією на глобальному та регіональному рівнях.	Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією, Цивільна конвенція Ради Європи, Стамбульський план дій.	Формують основу для гармонізації національного законодавства та зобов'язують Україну до виконання міжнародних стандартів.
Міжнародні організації	Координують діяльність держав, здійснюють моніторинг та оцінку ефективності антикорупційної політики.	ООН, Рада Європи (GRECO), ЄС, ОЕСР (Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії), Transparency International.	Забезпечують зовнішній тиск і підтримку реформ, сприяють зміцненню демократичних інституцій.
Механізми моніторингу та оцінки	Системи контролю за виконанням міжнародних антикорупційних зобов'язань та рекомендацій.	GRECO (група держав проти корупції), механізм огляду виконання UNCAC, щорічні звіти ЄС щодо верховенства права.	Дозволяють оцінювати прогрес України, визначати проблемні зони та отримувати міжнародні рекомендації.
Інституційна взаємодія	Співпраця національних антикорупційних органів з міжнародними структурами та іноземними партнерами.	НАБУ, НАЗК, САП, МЗС, Мін'юст у співпраці з Європейським бюро з питань боротьби з шахрайством (OLAF), Європейською прокуратурою, Інтерполом.	Підвищує ефективність розслідувань, сприяє обміну інформацією та спільним операціям.

Фінансовоекономічні інструменти	Механізми запобігання відмиванню коштів, незаконним фінансовим операціям та корупційним схемам.	Стандарти FATF, директиви ЄС щодо протидії відмиванню грошей, Egmont Group (мережа фінансової розвідки).	Допомагають Україні інтегруватися у глобальну систему фінансової прозорості та уникати санкцій.
Правові принципи та стандарти	Основоположні засади, які визначають глобальні підходи у протидії корупції	Принципи прозорості, підзвітності, верховенства права, незалежності антикорупційних органів.	Є орієнтирами для національної політики та реформування публічного управління.
Міжнародна технічна допомога	Надання фінансових ресурсів, експертної підтримки, навчання кадрів.	Програми ЄС (EUACI – EU Anti-Corruption Initiative in Ukraine), USAID, ПРООН.	Забезпечують ресурсну базу для впровадження нових механізмів та практик боротьби з корупцією.
Практичні форми співпраці	Реалізація спільних проектів, обмін досвідом, тренінги, участь у глобальних ініціативах.	Антикорупційні форуми ОЕСР, програми Ради Європи, міжнародні навчальні семінари.	Дозволяють українським фахівцям отримувати доступ до кращих світових практик.
Механізми імплементації	Процес інтеграції міжнародних норм у внутрішнє право та практику.	Гармонізація українських законів з UNCAC, участь у GRECO та виконання його рекомендацій.	Дозволяють зміцнити національну правову систему та підвищити її відповідність європейським стандартам.

Додаток В

Напрямки міжнародної взаємодії України в антикорупційній сфері, досягнення та проблеми

Напрямок міжнародної взаємодії	Досягнення	Проблеми та виклики
Виконання Конвенції ООН проти корупції	Україна отримує правову допомогу у транснаціональних розслідуваннях, забезпечує повернення активів та конфіскацію незаконно отриманих коштів, обмінюється досвідом із країнами-партнерами	Недосконалість внутрішньої нормативно-правової бази, бюрократичні перешкоди, затримки у внесенні змін до законодавства
Участь у GRECO	Регулярна оцінка відповідності національного законодавства міжнародним стандартам, отримання рекомендацій для вдосконалення антикорупційних норм	Недостатня інтеграція органів влади у практичну діяльність, проблеми з оперативним обміном інформацією, складності у спільних розслідуваннях
Співпраця з ЄС	Гармонізація українського законодавства з європейськими нормами, створення незалежних антикорупційних органів, підвищення прозорості фінансування політичних партій	Проблеми з ефективністю реформ, контроль за їх виконанням, необхідність додаткових ресурсів та підготовки персоналу
Контроль за міжнародними фінансовими проектами	Моніторинг проектів із зовнішнім фінансуванням, підвищення прозорості та зменшення корупційних ризиків	Ускладнення координації між різними органами влади, ризик дублювання функцій, затримки у реалізації проектів
Двосторонні угоди про правову допомогу	Можливість отримання інформації про активи українських громадян за кордоном, проведення спільних розслідувань, конфіскація незаконно нажитого майна	Потреба у вдосконаленні процедур обміну інформацією, необхідність адаптації до міжнародних стандартів
Експертна оцінка міжнародних організацій	Підготовка аналітичних звітів, рекомендацій та моніторингових документів, що спрямовані на підвищення ефективності законодавства та практичних заходів	Недостатня комунікація між органами влади, відсутність регулярної взаємодії, потреба у підвищенні прозорості звітності
Співпраця між органами державної влади	Координація дій між антикорупційними органами, правоохоронними структурами та органами зовнішньої політики	Часті розриви у взаємодії, дублювання функцій, затримки у реалізації міжнародних ініціатив

Співпраця з міжнародними фінансовими структурами	Інтеграція національної системи контролю у глобальні механізми моніторингу, отримання консультацій щодо вдосконалення фінансового нагляду	Недостатня підготовка персоналу, потреба у вдосконаленні процедур фінансового контролю
Підвищення компетенції персоналу	Залучення українських експертів до міжнародних тренінгів, обмін досвідом, навчальні програми	Недостатня кількість фахівців, потреба у постійній підготовці та вдосконаленні знань
Прозорість та регулярна звітність	Надання актуальної інформації міжнародним партнерам, зміцнення довіри, підвищення репутації України	Відсутність належної координації, низька оперативність підготовки звітів, обмежені ресурси
Виконання міжнародних рекомендацій	Реалізація рекомендацій GRECO та ООН, підвищення ефективності антикорупційної політики	Проблеми з внутрішньою координацією, відсутність єдиної системи контролю за виконанням
Моніторинг та оцінка ефективності	Аналіз практики, визначення пріоритетних напрямів реформ	Недостатня кількість об'єктивних показників, слабка інтеграція у міжнародні системи оцінки
Залучення до міжнародних платформ	Участь у багатосторонніх платформах для обміну досвідом та спільних розслідувань	Складнощі з оперативним обміном інформацією, проблеми узгодження процедур
Використання міжнародного досвіду	Імплементація кращих практик, адаптація до глобальних стандартів	Не завжди враховуються національні особливості, бюрократичні перепони
Підвищення довіри міжнародних партнерів	Формування позитивного іміджу України як держави, що серйозно бореться з корупцією	Потреба у системному вирішенні проблем координації, контролю та підготовки персоналу

Додаток Г

Напрямки оптимізації діяльності національних антикорупційних органів й зобов'язання та механізми їх виконання

Напрямок оптимізації	Конкретні дії / заходи	Міжнародні зобов'язання України	Механізми виконання / реалізації	Очікуваний результат
Координація між органами (НАБУ, НАЗК, САП, АРМА)	Створення міжвідомчих платформ, чітке розмежування повноважень, регулярні координаційні наради	Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Рекомендації GRECO	Впровадження внутрішніх протоколів взаємодії, спільні оперативні плани	Підвищення ефективності розслідувань, уникнення дублювання функцій
Підвищення кваліфікації кадрів	Навчальні програми з міжнародних стандартів, кібербезпеки, фінансового контролю, міжнародного кримінального права	UNCAC, Стандарти ЄС щодо антикорупційної освіти	Курси підвищення кваліфікації, обміни досвідом з міжнародними партнерами	Професійні співробітники, здатні ефективно виконувати міжнародні вимоги
Вдосконалення правових інструментів міжнародної взаємодії	Законодавче закріплення процедур надання/отримання правової допомоги, обмін доказами	Конвенція про міжнародну правову допомогу, двосторонні угоди	Прийняття законів, протоколів взаємодії з іноземними структурами	Швидке реагування на міжнародні запити, відповідність міжнародним нормам
Впровадження сучасних технологій	Автоматизація аналізу фінансових потоків, використання AI для виявлення аномалій, блокчейн для прозорості транзакцій	Рекомендації GRECO, стандарт ISO щодо антикорупційного моніторингу	Розробка та інтеграція цифрових платформ	Підвищення точності та швидкості розслідувань, відповідність стандартам міжнародної співпраці

Контроль та аудит виконання міжнародних зобов'язань	Регулярні внутрішні та зовнішні перевірки, оцінка результатів діяльності	UNCAC, OECD Anti-Corruption Guidelines	Аудити, складання звітів, порівняння з міжнародними практиками	Підвищення прозорості та підзвітності, виявлення недоліків
--	--	--	--	--

Міжвідомча взаємодія з МЗС, Мін'юстом, НБУ та іншими	Координація у сфері правової допомоги, переговори з міжнародними партнерами	Конвенція про взаємну правову допомогу, двосторонні угоди	Внутрішні протоколи, регулярні робочі групи	Швидке виконання міжнародних запитів, усунення бюрократичних бар'єрів
Управління конфіскованими активами	Створення прозорих процедур повернення та управління майном	UNCAC, Стандарти FATF	Закони та підзаконні акти, міжнародна співпраця	Повернення активів, підвищення довіри міжнародних партнерів
Участь у спільних міжнародних слідчих групах	Законодавчо закріплені правила участі, порядок залучення	UNCAC, Європейська конвенція з міжнародного співробітництва	Меморандуми, двосторонні та багатосторонні угоди	Ефективна участь України в міжнародних розслідуваннях
Аналітичні та прогнозні підрозділи	Виявлення корупційних ризиків, прогнозування схем порушень	OECD, GRECO, UNCAC	Аналітичні центри, інформаційні платформи	Превентивне виявлення порушень, підвищення ефективності превентивних заходів
Захист викривачів	Закріплення прав та гарантій безпеки	UNCAC, EU Whistleblower Protection Directive	Законодавство, програми захисту	Збільшення кількості повідомлень про корупцію, ефективність розслідувань
Прозорість та відкриті дані	Публікація звітів, порталів, баз даних	OECD, GRECO, Transparency International	Інтернет-портали, регулярні звіти	Підвищення довіри громадськості та міжнародних партнерів

Внутрішній аудит та оцінка ефективності	Регулярна перевірка процесів, оцінка відповідності міжнародним стандартам	UNCAC, OECD Guidelines	Аудити, зовнішні оцінки, рекомендації	Виявлення проблем, підвищення ефективності діяльності органів
Міжнародне навчання та обмін досвідом	Участь у форумах, семінарах, обмінах з партнерами	OECD, EU, UNCAC	Міжнародні навчальні програми, стажування	Впровадження кращих практик у національній системі
Комплексний системний підхід	Узгодження всіх напрямів оптимізації у єдину стратегію	UNCAC, GRECO, OECD	Розробка стратегії, моніторинг виконання	Підвищення ефективності антикорупційної системи, забезпечення міжнародної відповідності